

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

ÖDEMELER DENGESİ RAPORU

(Not: Ödemeler Dengesi Raporu bu ve bundan önceki sayılarda aylık olarak yayımlanmakta iken, 2005 yılı ödemeler dengesi istatistikleri ile beraber üçer aylık dönemler için yayımlanacaktır.)

Aralık 2004

ÖZET

ÖDEMELER DENGESİ (milyon ABD doları)						
	Aralık			Ocak-Aralık		
	2003	2004	% Değişim	2003	2004	% Değişim
Cari İşlemler Dengesi	-2939	-3011	..	-8037	-15573	..
Dış Ticaret Dengesi	-3639	-3978	9,3	-22087	-34387	55,7
İhracat	4595	6239	35,8	47253	62774	32,8
İthalat	-8234	-10217	24,1	-69340	-97161	40,1
Karşılama oranı	%55,8	%61,1	..	%68,1	%64,6	..
Sermaye ve Finans Hesapları	1007	2550	..	2997	12506	..
Finans Hesabı (Resmi Rezervler hariç)	2424	2715	..	7044	13330	..
Resmi Rezervlerdeki Değişim ⁱ	-1417	-165	..	-4047	-824	..

Kaynak: TCMB.

i (-) işareti resmi rezervlerde artış anlamına gelmektedir.

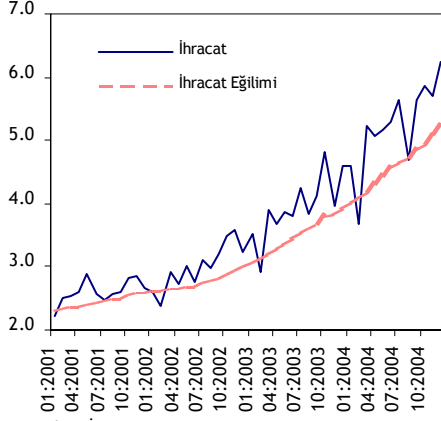
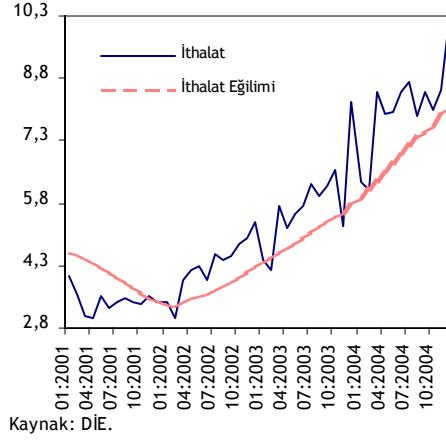
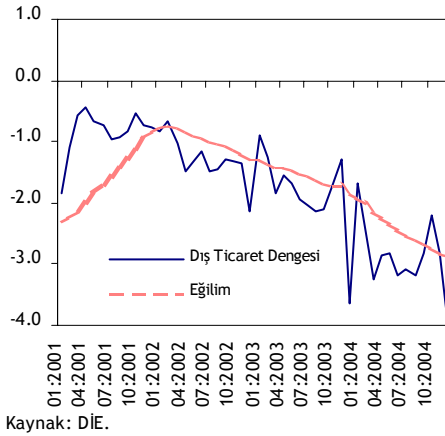
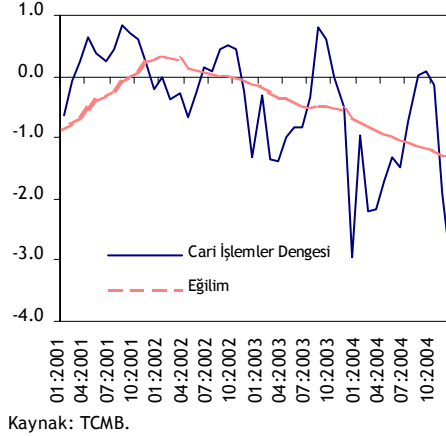
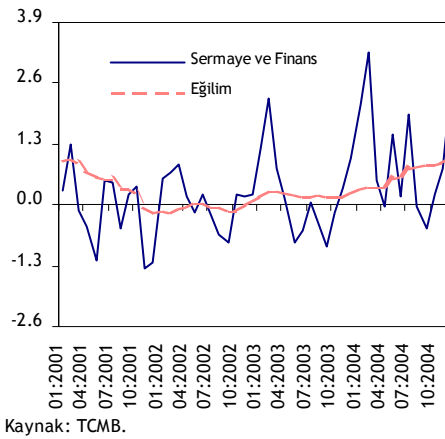
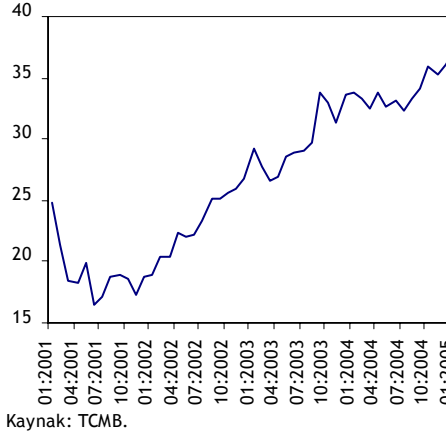
2004 yılı Aralık ayında;

İhracat bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 35,8 oranında artarak 4,6 milyar ABD dolarından 6,2 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat da yüzde 24,1 oranında artarak 8,2 milyar ABD dolarından 10,2 milyar ABD dolarına çıkmıştır. Böylece, dış ticaret açığı 4 milyar ABD doları olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 61,1 olarak gerçekleşmiştir. Cari işlemler hesabı 3 milyar ABD doları açık verirken, resmi rezervler hariç finans hesabı ise 2,7 milyar ABD doları fazla vermiştir.

2004 yılında;

İhracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 32,8 oranında artarak 47,3 milyar ABD dolarından 62,8 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat da yüzde 40,1 oranında artarak 69,3 milyar ABD dolarından 97,2 milyar ABD dolarına çıkmıştır. Böylece, dış ticaret açığı 34,4 milyar ABD doları olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı önceki yıla göre gerileyerek yüzde 64,6 olmuştur. Cari işlemler hesabı 15,6 milyar ABD doları açık verirken, resmi rezervler hariç finans hesabı 13,3 milyar ABD doları fazla vermiştir.

ÖZET

İHRACAT
(milyar ABD doları)İTHALAT
(milyar ABD doları)DIŞ TİCARET DENGESİ
(milyar ABD doları)CARI İŞLEMLER DENGESİ
(milyar ABD doları)SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI
(milyar ABD doları)TCMB ULUSLARARASI REZERVLERİ
(milyar ABD doları)

Eğilimler 12 aylık hareketli ortalama ile hesaplanmıştır.

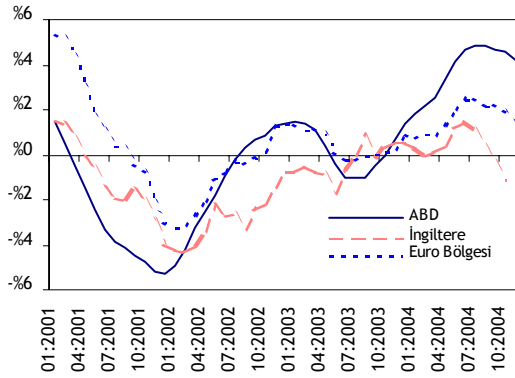
I. DIŞ TİCARETİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dış Talep Gelişmeleri

1. Dünya ekonomisinde 2004 yılı başlarında görülen yüksek büyüme oranları yerini daha ılımlı seviyelere bırakmıştır. 2004 yılında finansman koşullarının elverişli olması büyümeyi olumlu etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Yılın üçüncü çeyreğinde artan ham petrol fiyatlarının Kasım ve Aralık aylarında yeniden gerilemesi son çeyrekte dünya ekonomisindeki büyümenin sürmesini sağlamıştır. Enerji fiyatlarındaki artışa rağmen, 2004 yılı genelinde tüketici fiyatları birçok bölgede düşüş eğilimi göstermiştir.

SANAYİ ÜRETİMİ

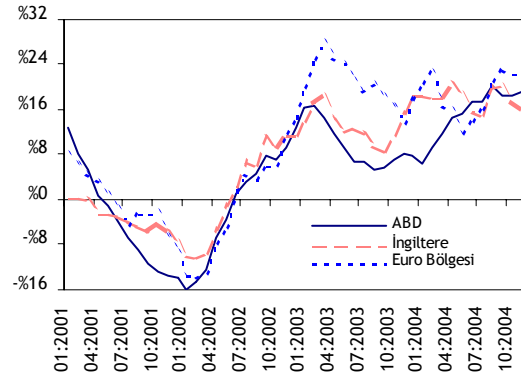
(mevsimsellikten arındırılmış, üç aylık hareketli ortalama, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: IMF, ECB.

İTHALAT (ABD doları,

üç aylık hareketli ortalama, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: IMF, ECB.

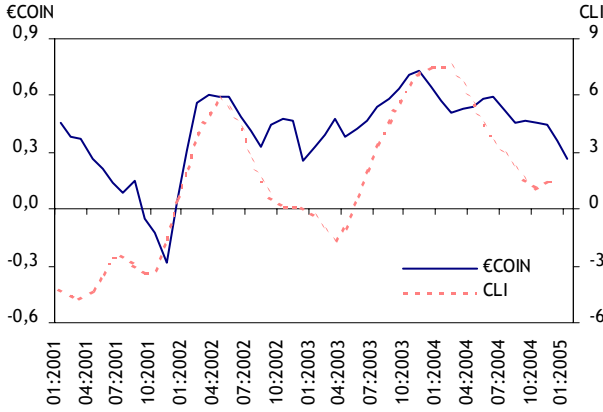
2. ABD ekonomisinin büyüme hızı yıl sonunda görece olarak yavaşlamıştır. Üçüncü çeyrekte GSYİH yılın bir önceki çeyreğine göre yıllıklandırılmış bazda yüzde 4 oranında büyümüş ancak son çeyrekte büyüme yüzde 3,8 oranına gerilemiştir. Son çeyrek büyümesinde özel tüketim harcamaları, yazılım donanım sektörü, genel hükümet harcamaları ve sabit sermaye yatırımları etkili olmuştur. Enerji fiyatlarında yıl sonunda gözlenen düşüşün etkisiyle Aralık ayında yıllık enflasyon yüzde 3,3 oranında gerçekleşmiştir. ABD Merkez Bankası FED, 2 Şubat 2005 tarihinde sürdürülebilir büyüme ve fiyat istikrarına yönelik olarak faiz oranlarını 0,25 puan artırarak yüzde 2,5'e yükseltmiştir.

3. Japonya ekonomisindeki büyüme yıl sonuna doğru yavaşlamıştır. İmalat sanayiinde, özellikle bilişim teknolojileri sektöründe yapılan stok ayarlamaları yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde yavaşlamanın en önemli etkeni olmuştur. Bu gelişmelere bağlı olarak Aralık ayında imalat sanayi üretimi yüzde 1,2 oranında gerilemiştir. Yıllık tüketici fiyatları enflasyonu Aralık ayında yüzde 0,2 olmuştur.

4. İngiltere'de büyüme yılın son çeyreğinde yeniden hızlanmıştır. Üçüncü çeyrekte yüzde 0,5 olan GSYİH büyümesinin son çeyrekte yüzde 0,7 olduğu tahmin edilmektedir. Sanayi üretimindeki gerilemeye karşın hizmetler sektörü bu artışın belirleyicisi olmuştur. Aralık ayında yüzde 1,6 olarak gerçekleşen yıllık tüketici fiyatları enflasyonu, yüzde 2 olan hedefin altında seyretmektedir.

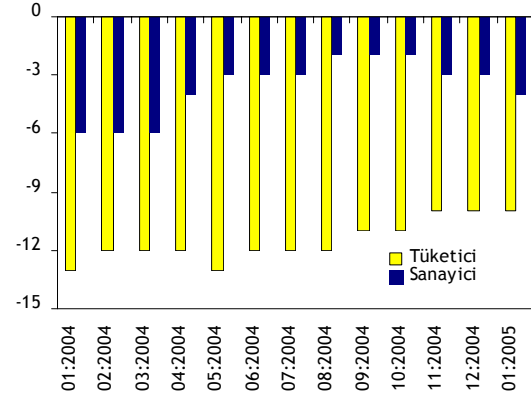
5. Euro bölgesinde üçüncü çeyrekte başlayan GSYİH büyümesinin yavaşlaması son çeyrekte de devam etmiştir. İlk tahminlere göre son çeyrek GSYİH'sinin geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1,6 oranında arttığı öngörülmektedir. Nitekim, Euro bölgesi için üçer aylık GSYİH büyümesine ilişkin tahminleri gösteren eş-anlı gösterge (EuroCOIN) Ocak 2005 verileri, Temmuz ayından itibaren euro bölgesi büyümesinin düşme eğilimini sürdürdüğünü göstermektedir. Söz konusu yavaşlama ihracat performansındaki düşüş ve özel tüketim harcamalarındaki gerilemeden kaynaklanmıştır. Gıda fiyatlarında gözlenen artışın etkisiyle, euro bölgesi tüketici fiyatları Aralık ayında yıllık bazda yüzde 2,4 oranında yükselmiştir.

ÖNCÜ GÖSTERGELER: €COIN (3-aylık % değişim),
OECD CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)

Kaynak: CEPR, OECD.

TÜKETİCİ ve SANAYİ GÜVEN ENDEKSLERİ: AB
(mevsimsellikten arındırılmış)

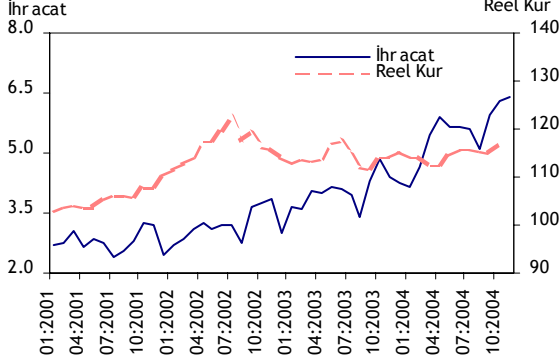
Kaynak: Eurostat.

6. OECD'nin açıkladığı ve yıl başından bu yana gerileyen bileşik öncü göstergeler endeksi (CLI), Aralık ayında düşük oranda artış göstermiştir. Endeksin altı aylık büyüme oranındaki artış ABD ve Almanya ekonomisindeki büyüme performansından kaynaklanmıştır. Ancak, söz konusu gösterge diğer bölge ekonomilerinin yavaşlamakta olduğuna işaret etmektedir.

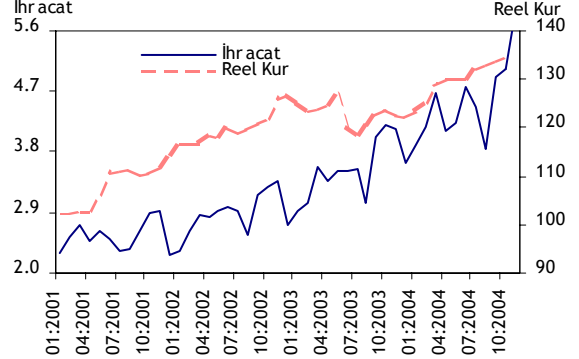
7. AB'ye yeni üye ülkelerde GSYİH büyümesi, yavaşlamakla birlikte yüksek oranlarda sürmektedir. 2004 yılının ilk aylarında hızlanan tüketici fiyatları enflasyonu ise, gıda ve enerji fiyatlarındaki gelişmelere bağlı olarak izleyen dönemde gerileme eğilimine girmiştir.

YENİ AB ÜYESİ ÜLKELERDE İHRACAT ve REEL KUR (1995=100)ⁱ

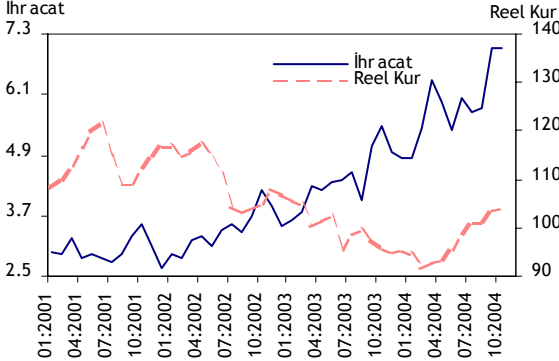
ÇEK CUMHURİYETİ

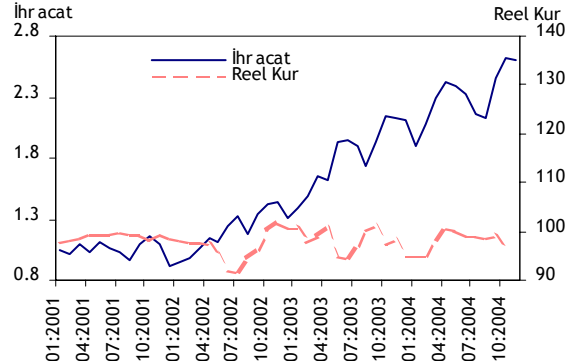
MACARİSTAN

POLONYA

SLOVAK CUMHURİYETİ

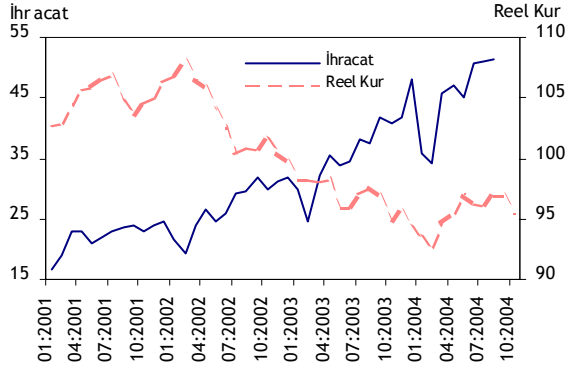
ⁱ Reel kur endeksindeki artış para biriminin güçlenmesini göstermektedir.

8. Gelişmekte olan Asya ekonomilerinde ise büyüme yıl sonunda yeniden hızlanarak devam etmiştir. Çin'in öncü olduğu bölge ekonomisindeki yükseliş, ihracattaki güçlü performans ve özel tüketim harcamalarındaki artıştan kaynaklanmıştır. Ayrıca, gıda ve

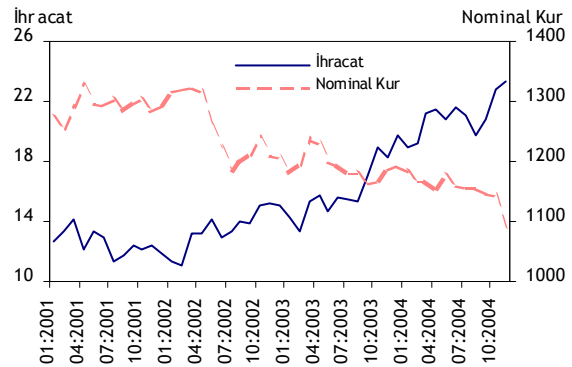
enerji fiyatlarındaki olumlu gelişmelere bağlı olarak enflasyonist baskılar azalmış ve yıllık tüketici fiyatları enflasyonu Aralık ayında yüzde 2,4 oranında gerçekleştirmiştir.

RAKİP ÜLKELERDE İHRACAT (milyar ABD doları) ve REEL KUR (1995=100)ⁱ

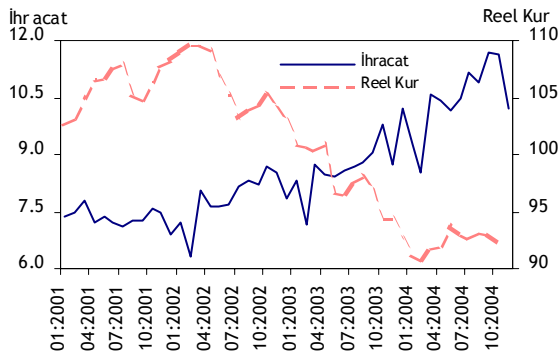
ÇİN

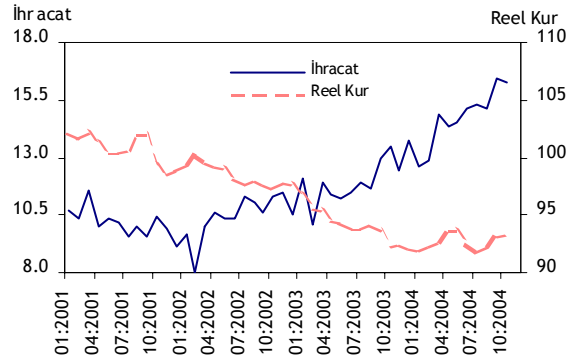
GÜNEY KOREⁱⁱ

MALEZYA

SİNGAPUR

ⁱ Reel kur endeksindeki artış para biriminin güçlenmesini göstermektedir.

ⁱⁱ Güney Kore için reel kur bulunamadığından nominal döviz kuru kullanılmıştır.

Kaynak: IMF.

Yurt İçi Talep ve Üretim Gelişmeleri

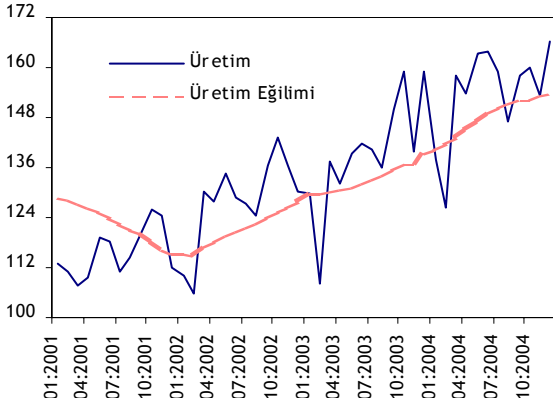
9. Türkiye ekonomisi, 2004 yılının üçüncü çeyreğinde, yılın ilk yarısına kıyasla yavaşlayarak da olsa, büyümeye devam etmiştir. DİE tarafından açıklanan verilere göre, 2004 yılının üçüncü çeyreğinde GSYİH ve GSMH geçen yılın aynı dönemine göre, sırasıyla, yüzde 4,5 ve yüzde 4,7 oranlarında artış göstererek beklentilerin altında gerçekleşmiştir. 2004 yılının ilk dokuz aylık döneminde ise GSYİH ve GSMH, geçen yılın aynı dönemine göre sırasıyla yüzde 8,7 ve yüzde 9,7 oranlarında büyümüştür. Büyümenin üçüncü çeyrekte beklentilerin altında gerçekleşmesinde, iç talepte gözlenen görece yavaşlamanın yanı sıra, geçen yılın aynı dönemindeki yüksek üretim düzeyinin yarattığı baz etkisi de etkili olmuştur. Üretim yönünden, tarım sektörü katma değerinin geçen yılın aynı dönemine göre beklentilerin aksine gerilemesi de büyümeyi olumsuz etkilemiştir.

10. 2004 yılının üçüncü çeyreğinde ekonominin büyümesi üretim yönünden incelendiğinde, tarım ve inşaat sektörü katma değerleri geçen yılın aynı dönemine kıyasla gerilerken, sanayi ve hizmetler sektörlerindeki artışların GSYİH büyümesinde belirleyici olduğu gözlenmiştir. Ekonominin büyümesi talep bileşenleri açısından incelendiğinde ise, 2004 yılının üçüncü çeyreğinde GSYİH büyümesine en yüksek katkıyı özel harcamaların yaptığı görülmektedir. Yılın ilk yarısı ile karşılaştırıldığında, özel harcamaların büyümeye katkısı ekonomideki yavaşlamaya paralel olarak azalırken, kompozisyonunda bir değişiklik gözlenmemiştir. Bu çerçevede, dayanıklı, yarı-dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları ile makine-teçhizat yatırımları büyümeyi sürükleyen harcama grupları olmuştur. Öte yandan, bu dönemde kamu harcamaları ve net ihracat bileşenlerinin büyümeye katkıları negatif olmuştur. Dikkat çeken diğer bir nokta ise stok değişiminin büyümeye olan katkısının 2001 yılı sonundan bu yana ilk kez negatif olmasıdır.

11. DİE Aylık Sanayi Üretim Endeksi sonuçlarına göre toplam sanayi ve imalat sanayi üretimleri, 2004 yılının Aralık ayında geçen yılın aynı ayına göre sırasıyla yüzde 4,7 ve yüzde 4,6 oranlarında artış göstermiştir. Buna göre, yılın son çeyreğinde sanayi üretimi

büyüme hızı önceki dönemlere göre düşüş göstermiştir. Söz konusu düşüş, iç talepte gözlenen görece yavaşlama ve geçen yılın aynı döneminde gözlenen yüksek üretimin yarattığı baz etkisinden kaynaklanmaktadır. Kuvvetli baz etkisine rağmen sanayi üretiminin mevsimsellikten arındırılmış verilere göre de artışına devam etmesi üretim canlılığının sürdürüğüne işaret etmektedir.

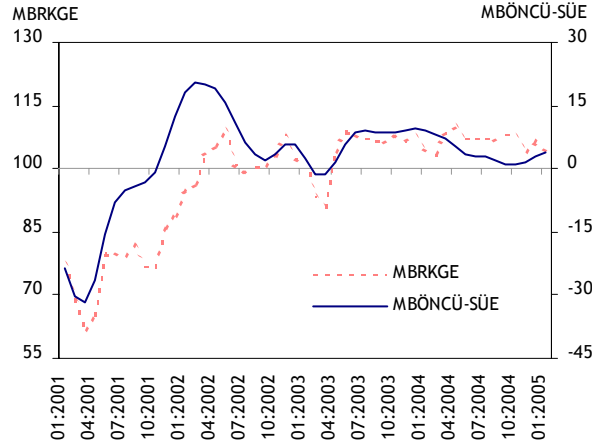
İMALAT SANAYİİ ÜRETİMİ (1994=100)

Üretim eğilimi 12 aylık hareketli ortalama ile hesaplanmıştır.

Kaynak: DİE.

TÜRKİYE İÇİN ÖNCÜ GÖSTERGELER: MBRKGE, MBÖNCÜ-SÜE (6-aylık % değişim)

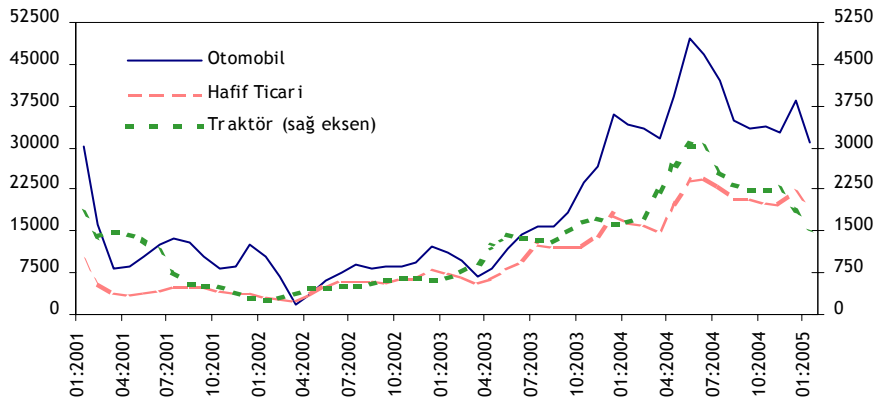

Kaynak: TCMB.

12. DİE tarafından açıklanan verilere göre toplam imalat sanayi sektöründe kapasite kullanım oranı 2005 yılının Ocak ayında yüzde 76,3 olarak gerçekleşmiştir. Toplam imalat sanayii kapasite kullanım oranı, Ocak ayında bir önceki aya göre 7,7 puan, geçen yılın aynı ayına göre ise 0,9 puan düşüş göstermiştir. Kamu sektörü kapasite kullanım oranı, Ocak ayında geçen yılın aynı ayına göre 5,1 puan azalarak yüzde 78,4 olarak gerçekleşmiştir. Özel sektör kapasite kullanım oranı ise söz konusu ayda yüzde 75,4 düzeyinde gerçekleşmiş ve geçen yılın aynı ayına göre 0,6 puan düşüş göstermiştir.

13. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından oluşturulan bileşik öncü göstergeler endeksi (MBÖNCÜ-SÜE) 2005 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre artmıştır. Endeksin 2004 yılı ikinci yarısında düşük seyreden altı aylık yüzde değişim oranı yeniden yükselişe geçmiştir. Diğer taraftan, Reel Kesim Güven Endeksi (MBRKGE) Ocak ayında bir önceki aya göre 1,8 puan gerileyerek 104,5 değerini almıştır. Endeksin 100'ün üzerinde gerçekleşen değeri, reel kesimin ekonomik faaliyetlere ilişkin güveninin sürdürüğüne işaret etmektedir.

TAŞIT ARAÇLARI SATIŞI (3-aylık hareketli ortalama, adet)

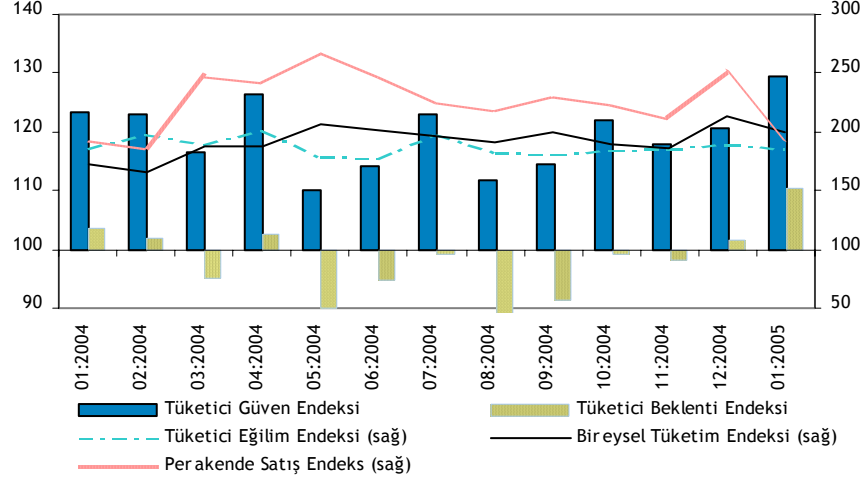

Kaynak: Otomotiv Sanayii Derneği.

14. Otomobil satışlarının büyüme hızı 2004 yılı ikinci yarısında yavaşlamış ve yılın son çeyreğinde 2003 yılının aynı dönemine göre yüzde 6,7 oranında artmıştır. Son çeyrek

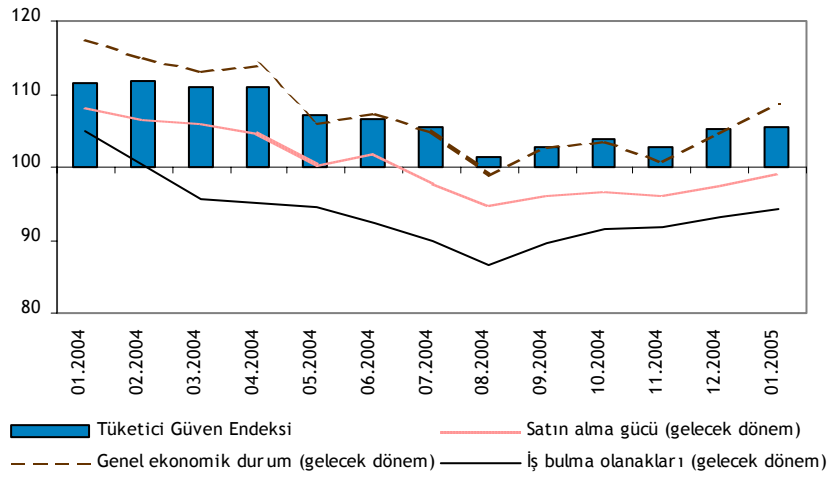
rakamlarındaki yavaşlama ertelenmiş talebin karşılanmış olması, yeni vergi düzenlemeleri ve geçen yılın aynı dönemindeki yüksek otomobil satışlarının yarattığı baz etkisinden kaynaklanmıştır. Nitekim, 2005 yılı Ocak ayında hem otomobil, hem de imalat sanayi sektörlerindeki faaliyet hacmi ile yakın bir ilişkisi olan hafif ticari araç satışları gerileme göstermiştir.

CNBC-e ENDEKSLERİ (Ocak 2002=100)

Kaynak: NTVMSNBC.

TÜKETİCİ EĞİLİM ANKETİ

Kaynak: TCMB, DİE.

15. CNBC-e tarafından hazırlanan tüketici güven ve beklenti endekslerinde Aralık ayında gözlenen artış 2005 yılı Ocak ayında da devam etmiş ve her iki endeks de bir önceki aya göre yüzde 8 oranında artmıştır.

16. TCMB ve DİE tarafından hazırlanan Tüketici Eğilim Anketi Ocak ayı sonuçlarına göre, tüketici güven endeksinde yıl sonuna göre artış yaşanmıştır. Endeksin 100'ün üzerinde olan değeri tüketici güveninin iyimser olduğunu göstermektedir.

Fiyatlar

17. 2004 yılında 1 ABD doları ve 0,77 eurodan oluşan nominal döviz sepeti karşısında değer kazanma eğiliminde olan Türk lirası, 2005 yılı Ocak ayında da bu eğilimine devam etmiş ve aylık bazda yüzde 3,9 oranında değer kazanmıştır. Diğer taraftan, reel kur endekslerine göre 2004 yılının son çeyreğinde sınırlı oranda değer kazanan Türk lirası 2005 yılı Ocak ayında TÜFE ve TEFEBI bazlı reel kur endekslerine göre sırasıyla yüzde 4,8 ve 3,7 oranlarında değer kazanmıştır.

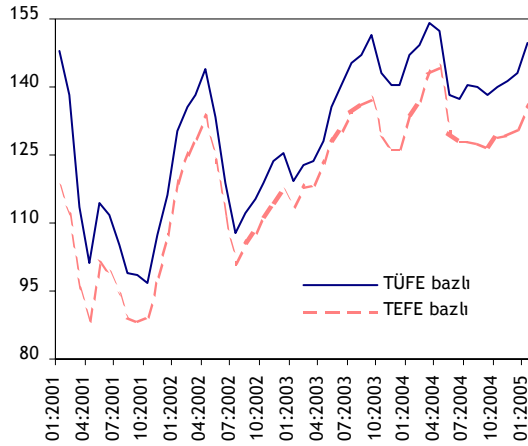
REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU (aylık yüzde değişim)ⁱ

	2004												2005
	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca
Türkiye													
TÜFE bazlı	4,6	1,4	3,4	-1,1	-9,4	-0,5	2,2	-0,3	-1,4	1,3	1,0	1,1	4,8
TEFE bazlı	6,1	2,3	4,5	0,6	-9,9	-1,5	0,0	-0,3	-0,6	1,8	0,1	0,9	3,7
Çek Cumhuriyeti	-1,2	0,0	-1,6	0,2	1,7	1,1	0,1	-0,3	-0,4	1,4			
Slovakya	0,3	-0,1	3,4	2,3	-0,4	-1,1	-0,1	-0,2	0,4	-2,3			
Macaristan	0,9	1,6	2,9	1,0	0,0	-0,1	1,7	0,4	0,6	0,7			
Polonya	-1,2	-2,9	1,5	0,5	2,1	3,5	2,4	0,0	2,5	0,6			
Güney Kore ⁱⁱ	-0,8	-1,4	-0,1	-1,1	2,1	-1,5	0,0	0,0	-0,9	-0,5	-4,9		
Malezya	-1,6	-0,5	1,1	0,2	1,8	-0,8	-0,3	0,6	-0,2	-0,7			
Singapur	-0,1	0,5	0,3	1,1	-0,1	-1,3	-0,8	0,6	0,9	0,3			
Çin	-0,9	-0,9	2,2	0,8	1,7	-0,8	-0,1	0,9	-0,1	-1,4			

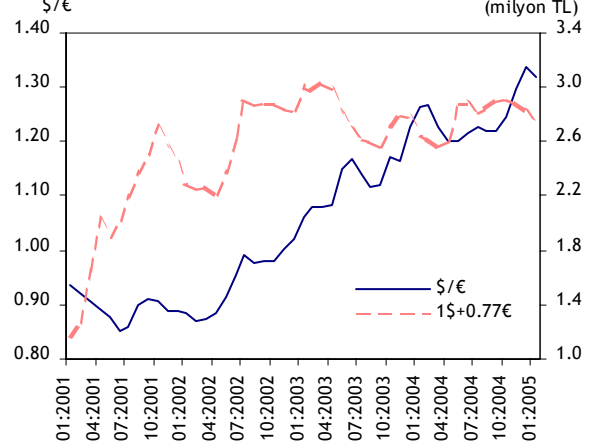
Kaynak: TCMB, IMF.

ⁱ Reel kur endeksindeki artış söz konusu para biriminin güçlenmesini göstermektedir.ⁱⁱ Güney Kore için reel kur bulunamadığından nominal efektif döviz kuru kullanılmıştır.

18. Euro, ABD doları karşısında 2004 yılında ortalama yüzde 9,9 oranında değer kazanmıştır. Böylece 2003 yılında 1,1313 olan ortalama dolar/euro paritesi 2004 yılında 1,2434'e yükselmiştir. Ancak, 2005 yılı Ocak ayında dolar/euro paritesinde 2004 yılı sonuna göre sınırlı da olsa bir düşme gözlenmiştir.

REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU
(1995=100)ⁱⁱ Reel kur endeksindeki artış Türk lirasının güçlenmesini göstermektedir.

Kaynak: TCMB.

USD/EUR PARİTESİ ve
NOMİNAL DÖVİZ KUR SEPETİ

19. 2004 yılı genelinde düşüş yönlü bir eğilim izleyen dış ticaret hadleri yılın son iki ayında yükseliş göstermiştir. Ancak, Kasım ve Aralık ayı itibarıyla dış ticaret hadleri endeksi, yılın en yüksek düzeyine ulaştığı Şubat ayına göre sırasıyla yüzde 3,2 ve 2,4 oranında gerilemiştir.

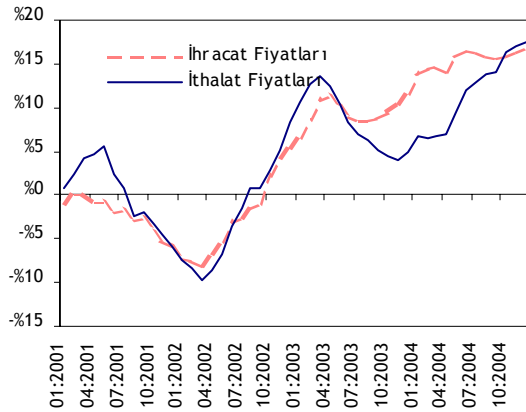
20. İhracat fiyatları Aralık ayında bir önceki aya göre yüzde 2,4 oranında artmıştır. 2004 yılı başında dünya ana metal fiyatlarında meydana gelen artış sonucu yılın ilk beş ayında yükselen ana metal sanayi ihracat fiyat endeksi Haziran ve Temmuz aylarında önemli oranda gerilemiş, ancak Ağustos-Aralık döneminde tekrar yükselmiştir. 2004 yılı genelinde gerileme eğilimi gösteren tekstil ürünleri ihracat fiyatlarında Aralık ayında yüzde 5,3 oranında artış görülmüştür.

21. Aralık ayında ithalat fiyatları bir önceki aya göre yüzde 1,5 oranında artmıştır. Tekstil ürünleri, ana metal, makine teçhizat ile elektrikli makine ve cihaz imalat sanayi fiyatları, fiyat endeksindeki söz konusu artışta önemli belirleyiciler olmuştur.

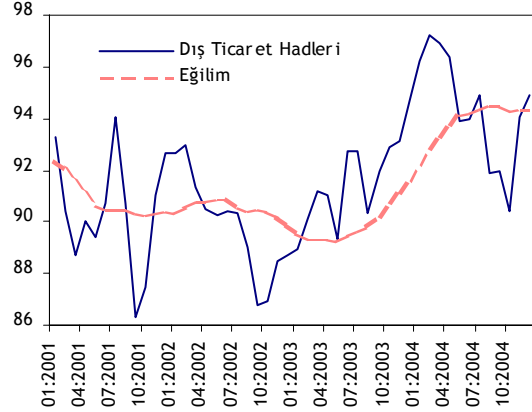
İHRACAT ve İTHALAT FİYAT ENDEKSLERİ (1994=100)

	2003	2003				2004				2004
		Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	
İhracat Fiyat Endeksi	92,4	91,5	90,7	91,6	95,8	105,0	105,7	105,9	111,9	107,1
İmalat	92,8	92,1	91,1	92,1	95,7	105,1	105,6	105,4	110,6	106,7
Tekstil Ürünleri	88,9	88,1	87,6	87,4	92,6	101,0	97,9	96,1	100,0	98,8
Giyim Eşyası	97,5	97,0	94,3	98,2	100,6	118,7	115,3	112,4	112,1	114,6
Kimyasal Madde ve Ürünler	90,2	91,7	90,1	88,7	90,5	93,9	94,6	100,2	110,8	99,9
Ana Metal Sanayi	103,2	98,0	103,6	103,3	107,9	123,2	138,4	138,0	160,9	140,1
Makine ve Teçhizat İmalatı	86,1	84,5	84,3	85,0	90,5	100,1	98,1	97,7	101,1	99,2
Elektrikli Makine ve Cihazlar	70,6	74,2	69,2	69,4	69,5	74,9	69,7	67,7	71,0	70,8
Motorlu Kara Taşıtları	100,0	94,6	96,6	100,8	107,7	111,7	113,2	112,7	121,5	114,8
İthalat Fiyat Endeksi	100,9	101,6	99,7	99,9	102,3	108,4	111,6	114,0	120,1	113,5
Madencilik ve Taşocaklığı	165,5	172,4	156,5	165,5	167,4	176,4	185,2	205,7	224,9	198,0
Ham Petrol ve Doğalgaz	177,0	183,2	167,1	177,7	179,9	187,3	198,8	222,6	241,9	212,7
İmalat	93,9	93,0	94,2	93,1	95,2	100,5	104,2	104,9	110,3	105,0
Tekstil Ürünleri	87,4	85,7	91,1	86,7	86,3	93,6	96,4	99,9	98,8	97,2
Kimyasal Madde ve Ürünler	101,1	99,5	103,4	99,3	102,1	108,7	110,3	112,9	120,5	113,1
Ana Metal Sanayi	97,7	94,5	96,0	96,8	103,6	125,1	140,5	143,0	159,6	142,1
Makine ve Teçhizat İmalatı	94,4	92,0	93,6	95,5	96,7	94,1	101,1	94,5	100,5	97,6
Elektrikli Makine ve Cihazlar	67,1	66,6	68,1	66,1	67,6	72,4	69,3	71,8	73,9	71,9
Motorlu Kara Taşıtları	91,9	88,9	91,3	90,7	96,7	103,4	101,7	103,5	108,4	104,2

Kaynak: DİE.

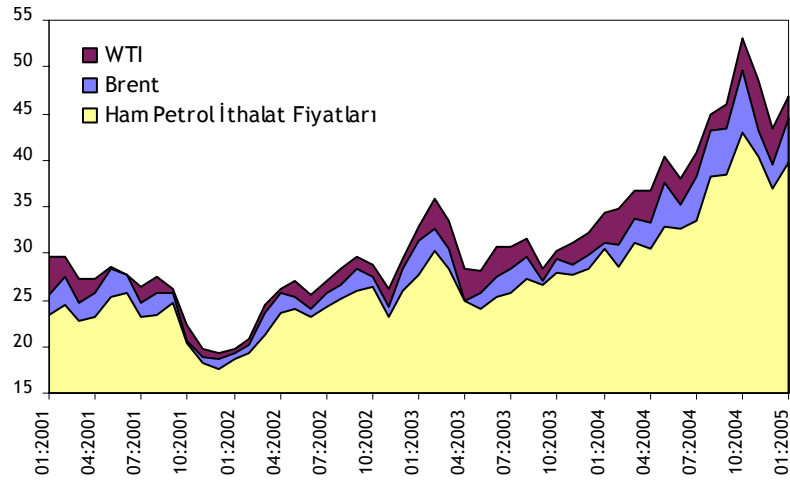
İHRACAT ve İTHALAT FİYATLARI
(3-aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DİE.

DIŞ TİCARET HADLERİ
(İhracat Fiyatları/İthalat Fiyatları)

22. 2004 yılı başından bu yana yükselme eğiliminde olan petrol fiyatları söz konusu eğilimini Eylül ve Ekim aylarında da sürdürmüş, hava şartlarının mevsim normallerinden iyi gitmesi nedeniyle Kasım ve Aralık aylarında gerilemiştir. Ancak, 2005 yılı başından itibaren ham petrol fiyatları yeniden yükselmeye başlamıştır. Söz konusu artış çoğunlukla mevsimsel hareketlere dayanırken, kuzey yarımkürede görülen sert kış koşulları ve buna bağlı olarak ABD’de ham petrol ve diğer ısınma yakıtı stoklarında meydana gelen azalmanın da petrol fiyatlarındaki artışa etkisi olmuştur.

HAM PETROL FİYATLARI: BRENT, WTI ve Türkiye'nin Ham Petrol İthalatı Fiyatları
(aylık ortalama, ABD doları/varil)

Kaynak: TCMB, DPT, Energy Information Administration.

II. İHRACAT

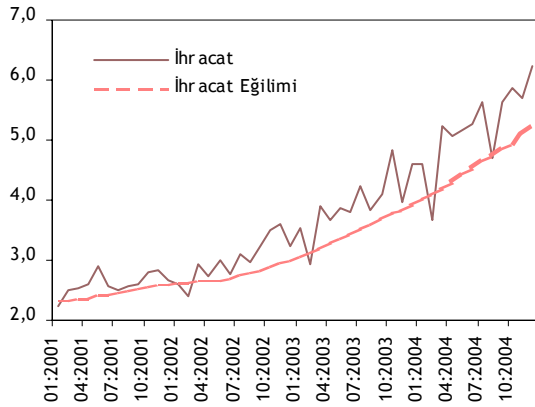
Genel Değerlendirme

23. İhracat 2004 yılı Aralık ayında önceki yılın aynı ayına göre yüzde 35,8 oranında artarak 6,2 milyar ABD doları olmuştur. Böylece 2004 yılının tamamındaki ihracat yüzde 32,8 oranında artarak 62,8 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır.

24. Birim işgücü maliyetlerindeki reel gerileme ile üretimdeki artış eğilimi, ihracatta 2003 yılında görülen büyümenin 2004 yılında da sürmesini sağlamıştır. Ayrıca, verimlilikte gözlenen artış, dünya ekonomisindeki genişleme eğilimi ve artan ihracat fiyatları bu artışı desteklemiştir.

İHRACAT ve İHRACAT EĞİLİMİⁱ

(milyar ABD doları)

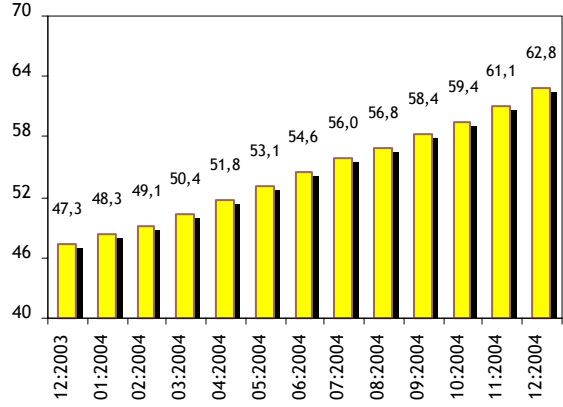

i İhracat eğilimi 12 aylık hareketli ortalama ile hesaplanmıştır.

Kaynak: DİE.

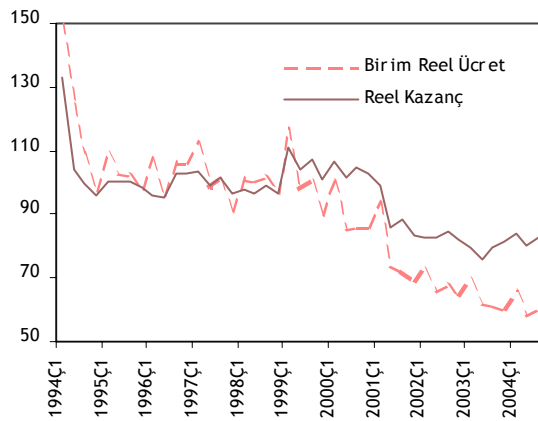
İHRACAT

(on iki aylık, milyar ABD doları)

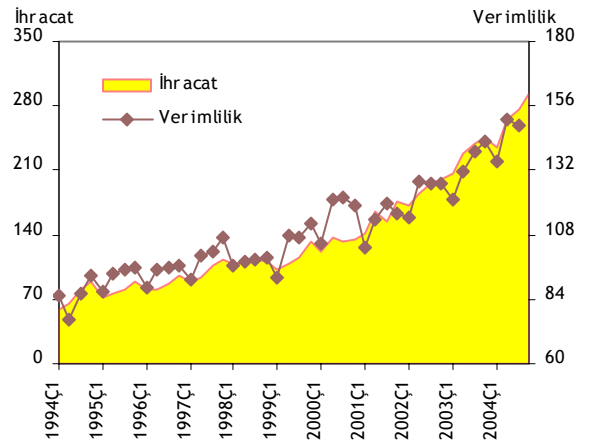
Kaynak: DİE.

ÖZEL İMALAT SANAYİNDE BİRİM REEL ÜCRET VE REEL KAZANÇ ENDEKSİ (1997=100)

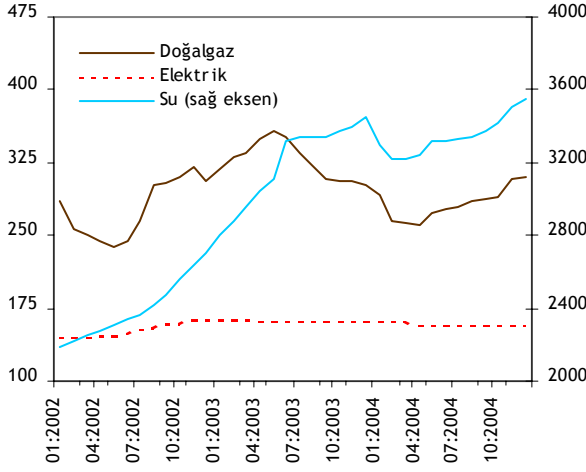
Kaynak: DİE, TCMB.

ÖZEL İMALAT SANAYİ İHRACAT MİKTAR VE VERİMLİLİK ENDEKSİ (1997=100)

25. Sabit fiyatlarla enerji maliyetleri, 2002 yılı başından bu yana süren düşme eğilimini 2004 yılı itibarıyla da devam ettirmiştir. Elektrik fiyatlarının istikrarlı seyrine rağmen doğalgaz ve su fiyatlarında özellikle yılın ikinci çeyreğinden itibaren artışlar olmuştur. Ancak, fiyatlar bir önceki yıla kıyasla düşük düzeydedir. Enerji fiyatları (Enerji-TEFE) 2004 yılında ortalama olarak bir önceki yıla göre yüzde 1 oranında gerilemiş, toptan eşya fiyatları (TEFE) ise ortalama olarak yüzde 11,1 oranında artmıştır. Diğer taraftan, enerji maliyetleri açısından öncü gösterge niteliğinde olabilen ve TEFE'de yer alan rafine edilmiş petrol ürünleri ile kok kömürü fiyat endeksi 2004 yılında ortalama yüzde 9,1 oranında artmıştır.

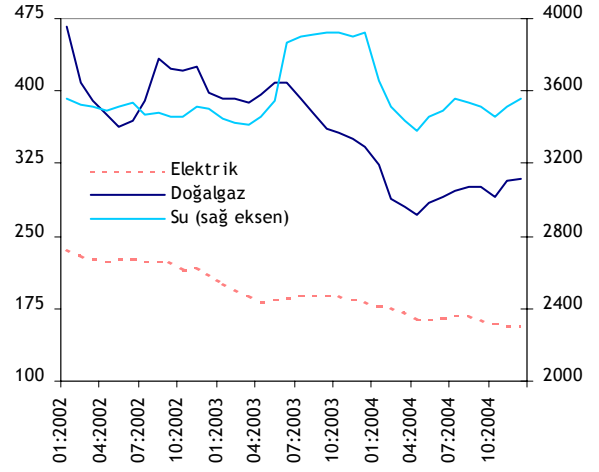
ENERJİ TOPTAN FİYATLARIⁱ (bin TL)

ⁱ TEFE grubu altında yer alan fiyatlar dan elektrik fiyatları KWH başına, doğalgaz ve su fiyatları ise metreküp başına olmak üzere yurtiçindeki peşin fiyatlarıdır.

Kaynak: DİE.

ENERJİ FİYATLARIⁱ (sabit fiyatlarla, bin TL)

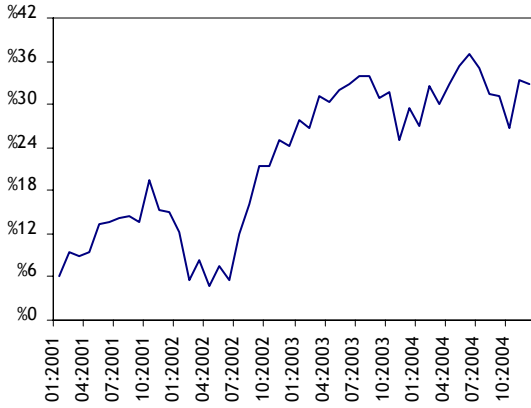

ⁱ Aralık 2004 fiyatlarıyla.

Kaynak: DİE.

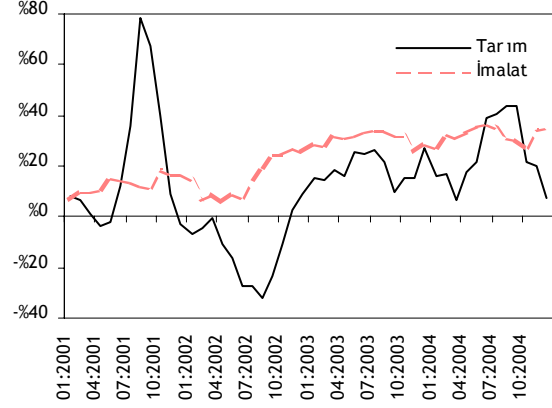
26. Eximbank'ın ihracat sektörüne sağladığı destek 2005 yılında da devam etmektedir. Eximbank, kaynak maliyetlerinde 2005 yılı için öngördüğü düşüşleri ve faiz oranları genel seviyesindeki gerilemeyi dikkate alarak, kısa vadeli kredi faiz oranlarını 3 Ocak, 27 Ocak ve 14 Şubat 2005 tarihlerinde indirmiş, ayrıca 27 Ocak tarihinde kredi vadelerini uzatma yönünde karar almıştır.

İHRACAT: BÜYÜME ORANI (üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DİE.

İHRACAT: SEKTÖREL BÜYÜME ORANLARI (üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DİE.

27. İmalat sanayiindeki ihracat artış oranlarının üç aylık eğilimi Ağustos-Ekim döneminde gerilemesine rağmen, yüksek düzeyini korumaktadır. Tarım ürünleri ihracat eğilimi yılın son çeyreğinde önemli oranda gerilemiştir.

28. 2004 yılında ihracat artışına en büyük katkısı yapan mal grupları sırasıyla kara taşıtları ve aksam-parçaları, demir ve çelik, elektrikli makine ve cihazlar, makineler-mekanik cihazlar ile demir ve çelikten eşya ihracatı olmuştur. Söz konusu beş kalemin yüzde 31,8'lik ihracat artışına toplam katkısı 18,1 puan olurken, bunun 6,4 puanı kara taşıtları ile aksam ve parçalarından kaynaklanmıştır.

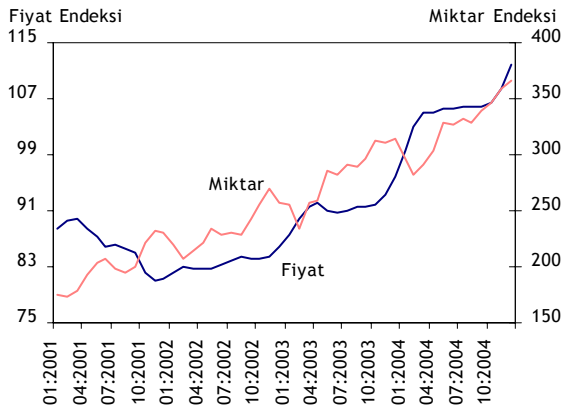
İHRACAT (milyon ABD doları)

	Aralık				Ocak-Aralık			
	2003	2004	% Değişim	% Katkı	2003	2004	% Değişim	% Katkı
Toplam	4595	6239	35,8	..	47253	62774	32,8	..
Tarım ve Ormanlık	286	308	7,6	0,5	2463	2954	19,9	1,0
Balıkçılık	25	9	-64,2	-0,3	81	98	20,8	0,0
Madencilik ve Taşocakçılığı	41	58	39,5	0,4	469	639	36,1	0,4
İmalat	4220	5830	38,2	35,0	43983	58688	33,4	31,1
Diğer	24	35	49,4	0,3	257	396	53,8	0,3
Önemli Fasıllar:								
Yenilen Meyveler	177	217	22,5	0,9	1392	1883	35,3	1,0
Sebze ve meyvelerden elde edilen müst.	14	18	23,2	0,1	160	194	21,2	0,1
Tuz, kükürt; topraklar ve taşlar	53	72	35,7	0,4	733	907	23,8	0,4
Mineral yakıtlar, mineral yağlar	112	116	3,8	0,1	980	1362	39,0	0,8
Plastik ve mamülleri	93	129	38,6	0,8	926	1319	42,5	0,8
Pamuk, pamuk ipliği, pamuklu mensucat	111	113	2,3	0,1	997	1215	21,8	0,5
Örme giyim eşyası	505	609	20,7	2,3	5733	6250	9,0	1,1
Örülmemiş giyim eşyası	320	437	36,6	2,5	3814	4519	18,5	1,5
Dokumaya elverişli maddelerden hazır eşya	150	174	15,8	0,5	1632	1850	13,4	0,5
İnci, kıymetli taş ve metal mamulleri	54	68	24,3	0,3	810	1040	28,3	0,5
Demir ve çelik	281	426	51,8	3,2	2969	5275	77,7	4,9
Demir veya çelikten eşya	146	255	75,3	2,4	1391	2220	59,6	1,8
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar	304	422	38,8	2,6	2993	4114	37,5	2,4
Elektrikli makina ve cihazlar	434	554	27,4	2,6	3475	4779	37,5	2,8
Kara taşıtları ve bunların aksam, parçaları	517	946	83,0	9,3	5272	8285	57,1	6,4

Kaynak: DIE.

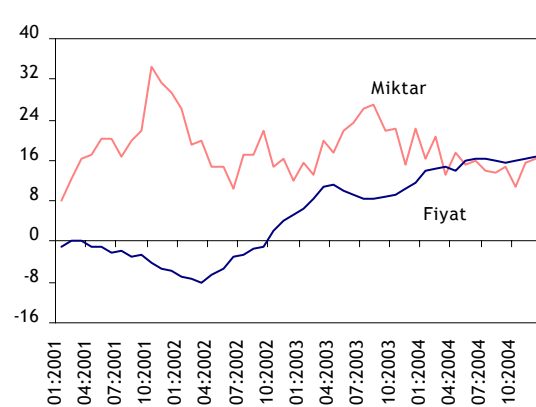
29. 2004 yılında ihracat fiyatlarındaki artış eğilimi nominal ihracat artışını belirleyen önemli bir unsur olmuştur. Nitekim, yıllık ortalamalara göre ihracat fiyatları 2004 yılında yüzde 15,9 oranında yükselmiştir. Fiyat hareketleri hariç tutulduğunda ise, miktar endeksleri kullanılarak yapılan hesaplamalara göre ihracattaki reel büyümenin yüzde 15,1 olduğu görülmektedir.

İHRACAT FİYAT ve MİKTAR ENDEKSLERİ
(3-aylık hareketli ortalama, 1994=100)

Kaynak: DIE.

İHRACAT ENDEKSLERİ: BÜYÜME ORANI
(3-aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DIE.

30. Dünyanın en büyük çelik ithalatçısı konumunda olan Çin'in sürüklediği talep artışı, dünya çelik fiyatlarında 2003 ve 2004 yıllarında görülen artışın en büyük belirleyicisi olmuştur. Diğer taraftan, dünya çelik üretiminde 12'nci sırada yer alan Türkiye'nin çelik üretimi 2004 yılında bir önceki yıla göre yüzde 11,9 oranında artmıştır. Bu çerçevede,

olumlu dünya talep ve fiyat koşulları Türkiye'nin demir çelik ihracatı üzerinde kayda değer etki yapmaktadır. Nitekim, 2004 yılında demir-çelik ihracatının yıllık artış oranı yüzde 77,7 olarak toplam ihracat artışının üzerinde gerçekleşmiştir.

İHRACAT: ÜLKE DAĞILIMI (milyon ABD doları)

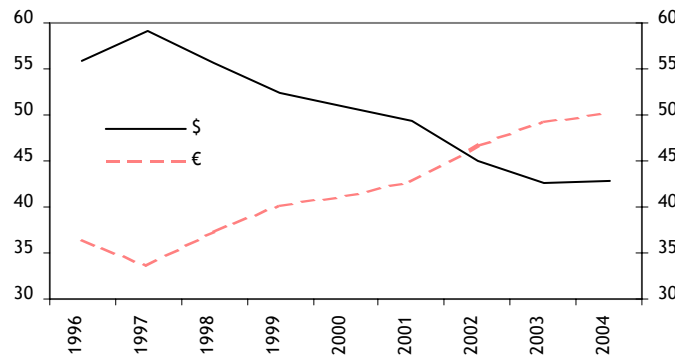
	Aralık					Ocak-Aralık				
	2003		2004		%	2003		2004		%
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)		Değişim	Değer	Pay (%)	Değişim	
Toplam	4595	..	6239	..	35,8	47253	..	62774	..	32,8
Avrupa Birliği Ülkeleri	2441	53,1	3530	56,6	44,6	25899	54,8	34310	54,7	32,5
AB 15	2318	50,5	3357	53,8	44,8	24484	51,8	32457	51,7	32,6
AB 10	122	2,7	173	2,8	41,5	1415	3,0	1852	3,0	31,0
Diğer Ülkeler	1947	42,4	2450	39,3	25,9	19426	41,1	25935	41,3	33,5
Türkiye Serbest Bölgeleri	207	4,5	259	4,2	24,9	1928	4,1	2529	4,0	31,2
Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları										
OECD	2839	61,8	3985	63,9	40,4	30422	64,4	40332	64,3	32,6
Almanya	657	14,3	817	13,1	24,2	7485	15,8	8725	13,9	16,6
İngiltere	347	7,5	565	9,1	63,0	3670	7,8	5533	8,8	50,8
ABD	316	6,9	364	5,8	15,1	3752	7,9	4827	7,7	28,7
İtalya	273	5,9	467	7,5	71,2	3193	6,8	4602	7,3	44,1
Fransa	286	6,2	368	5,9	28,4	2826	6,0	3662	5,8	29,6
İspanya	191	4,1	282	4,5	47,7	1789	3,8	2606	4,2	45,6
Hollanda	156	3,4	225	3,6	44,9	1526	3,2	2130	3,4	39,6
Diğer OECD	614	13,4	899	14,4	46,4	6181	13,1	8247	13,1	33,4
Orta Doğu Ülkeleri	584	12,7	724	11,6	24,0	5132	10,9	7238	11,5	41,0
Rusya	126	2,8	164	2,6	29,9	1368	2,9	1852	2,9	35,4

Kaynak: DİE.

31. 2004 yılında Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracatın payında 2003 yılına göre önemli bir değişim olmazken, Orta Doğu ülkelerinin payında artış olmuştur. Başlıca OECD ülkelerinden olan ve Türkiye'nin dış ticaret hacmi açısından ilk sırada yer alan Almanya'nın ihracattaki payı yüzde 15,8'den yüzde 13,9'a gerilemiştir. Buna karşın, İngiltere, İtalya ve İspanya, Türkiye'nin ihracatında paylarını en fazla artıran OECD ülkeleri olmuştur. Orta Doğu ülkelerine yapılan ihracat yüzde 41 oranında artarak, toplam ihracattaki payını yükseltmiştir.

32. Euro cinsinden yapılan ihracatın payı artmaya devam etmektedir. 2004 yılında ihracatın yüzde 50,2'si euro cinsinden, yüzde 42,8'i ise ABD doları cinsinden yapılmıştır. 2003 yılında söz konusu oranlar sırasıyla yüzde 49,3 ve 42,6 olmuştur.

ABD DOLARI ve EURO CİNSİNDEN İHRACAT (toplam ihracatta % pay)

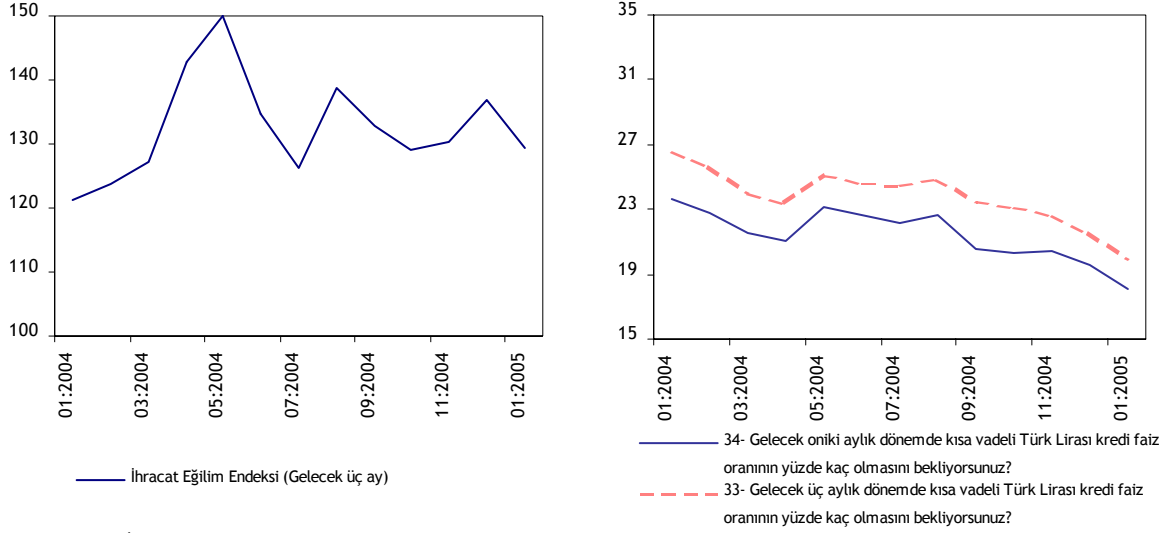

Kaynak: DİE.

Görünüm

33. TCMB İktisadi Yönelim Anketi'ne göre, gelecek üç ay için gösterge olarak kabul edilen ihracat eğilim endeksi Ocak ayında bir önceki aya göre gerileme göstermiştir.

İHRACATA İLİŞKİN BEKLENTİLER

Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi.

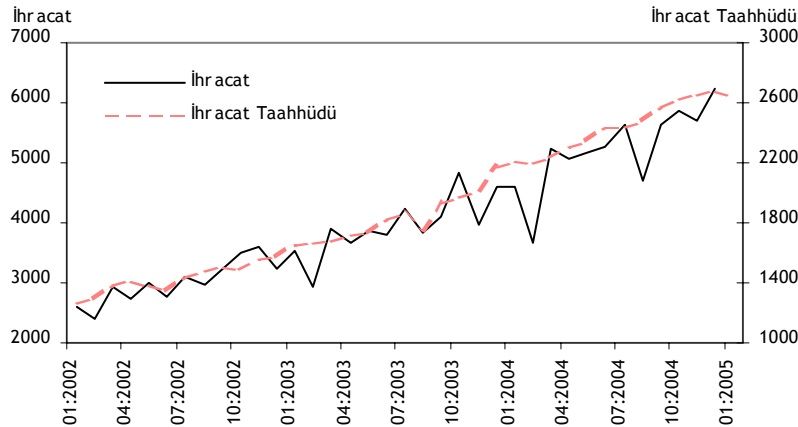
34. İhracatın finansman maliyeti göstergesi olarak düşünülebilecek olan gelecek üç ve on iki aya ilişkin kredi faiz oranı beklentisindeki düşme eğilimi Mayıs ayında durmuş, Eylül ve izleyen aylarda yeniden aşağı yönde olacağını bekleyenler lehine gelişmiştir. Buna göre Ocak ayında gelecek üç aya ilişkin kredi faiz oranı beklentisi yüzde 20, on iki aya ilişkin kredi faiz oranı beklentisi ise yüzde 18,1 olmuştur.

35. Dahilde işleme rejimi kapsamında bulunulan ihracat taahhüdü hacmi, 2005 yılı Ocak ayında önceki yıla göre yüzde 14,7, söz konusu rejime tâbi olarak yapılması öngörülen ithalat ise yüzde 14,5 oranında gerilemiştir.

DAHİLDE İŞLEME KAPSAMINDAKİ İHRACAT TAAHHÜDÜ

(12 aylık hareketli ort.) ve

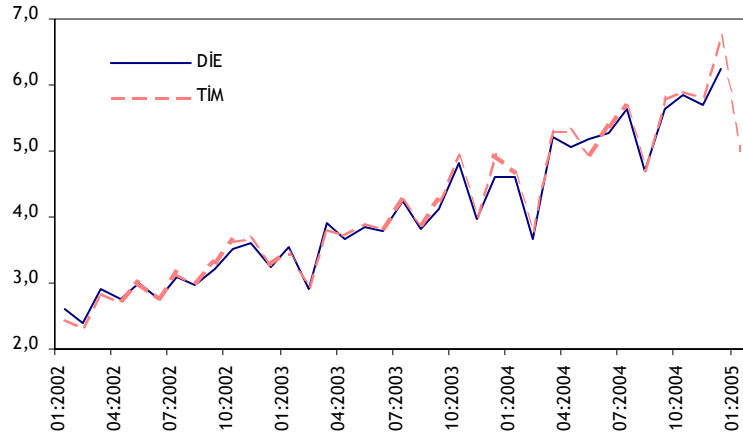
TOPLAM İHRACAT (milyon ABD doları)

36. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre ihracat 2005 yılı Ocak ayında yüzde 7,6 oranında artışla 5 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda TİM kayıtlarına göre 12-aylık ihracat 64,4 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Diğer taraftan, Şubat ayının ilk yarısına ait günlük TİM verileri, ihracatta bu ayda yüksek oranlı artış olduğunu göstermektedir.

İHRACAT: DİE-TİM KARŞILAŞTIRMASI (milyar ABD doları)

Kaynak: DİE, TİM.

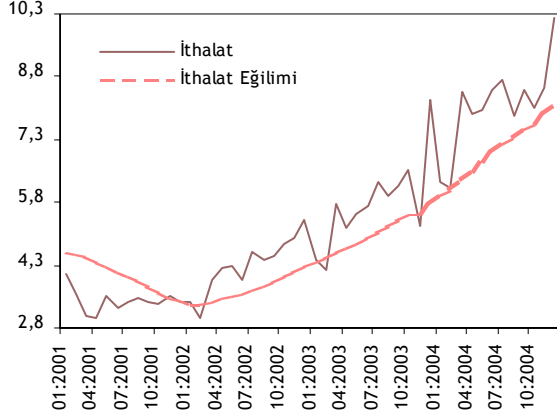
III. İTHALAT

Genel Değerlendirme

37. İthalat 2004 yılı Aralık ayında önceki yıla göre yüzde 24,1 oranında artarak 10,2 milyar ABD doları olmuştur. Böylelikle, 2004 yılında ithalat yüzde 40,1 oranında artarak 97,2 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

İTHALAT ve İTHALAT EĞİLİMİ¹

(milyar ABD doları)

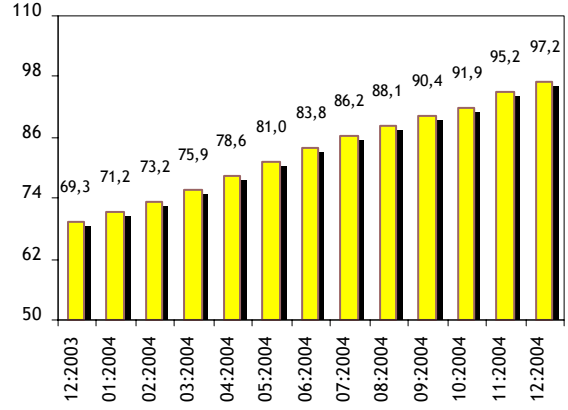

¹ İthalat eğilimi 12 aylık hareketli ortalama ile hesaplanmıştır.

Kaynak: DİE.

İTHALAT

(on iki aylık, milyar ABD doları)

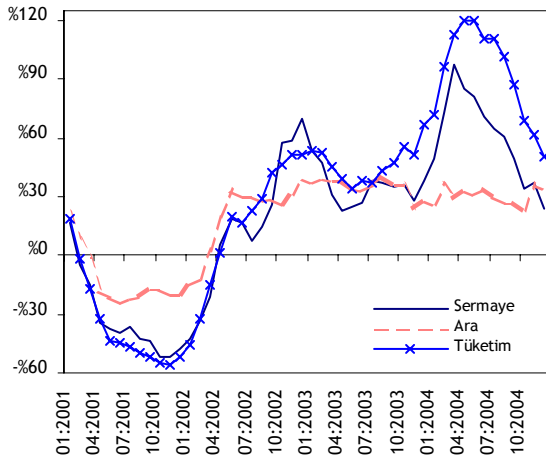

Kaynak: DİE.

38. Yurt içi sanayi üretimindeki ve tüketim talebindeki artış ile yatırım harcamalarındaki hızlı artış, 2004 yılında ithalattaki yükselmeye etkili olmuştur. Ayrıca, bu dönemde ithalat fiyatlarındaki artış eğilimi ithalatı artırıcı etki yapmıştır.

İTHALAT: BÜYÜME ORANLARI

(üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

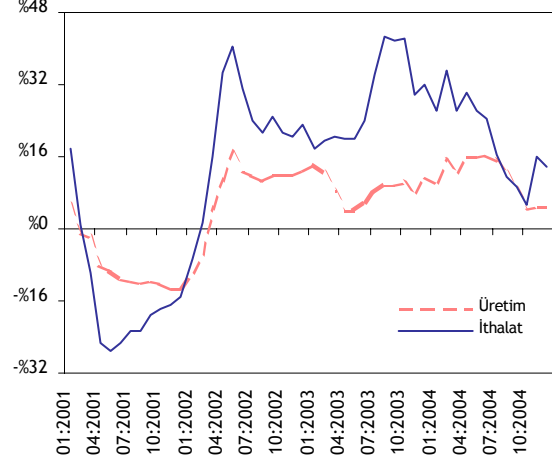

Kaynak: DİE.

İMALAT SANAYİ ÜRETİM ve ARA MALI İTHALAT

ENDEKSLERİ: BÜYÜME ORANLARI

(üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

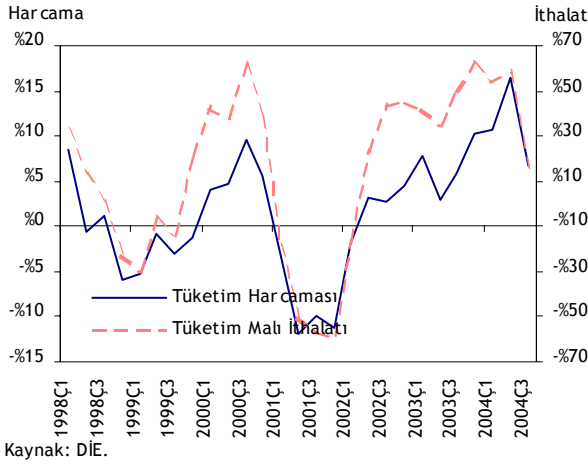
Kaynak: DİE.

39. 2004 yılında toplam içindeki payları artan sermaye ve tüketim malları ithalatının artış hızında yılın ikinci yarısından itibaren gerileme görülmektedir. Tüketim malları ithalatı içinde en büyük paya sahip olan binek otomobil ithalatı, ertelenmiş talebin karşılanmış olmasının yanı sıra, alınan tedbirlerin de etkisiyle son çeyrekte bir önceki yılın aynı dönemine göre yalnız 2,9 oranında artmıştır. Yılın ilk dokuz ayındaki binek otomobil ithalatındaki artış oranı yüzde 166,5 olarak gerçekleşmiştir. Böylece binek otomobil ithalatının 2004 yılında tüketim malı ithalatına katkısı 26,5 puan, toplam ithalat büyümesine katkısı 2,9 puan olmuştur. Diğer taraftan, motor benzini ithalatının da 2004 yılı tüketim malı ithalatı artışında önemli etkisi olduğu göze çarpmaktadır. Nitekim, motor

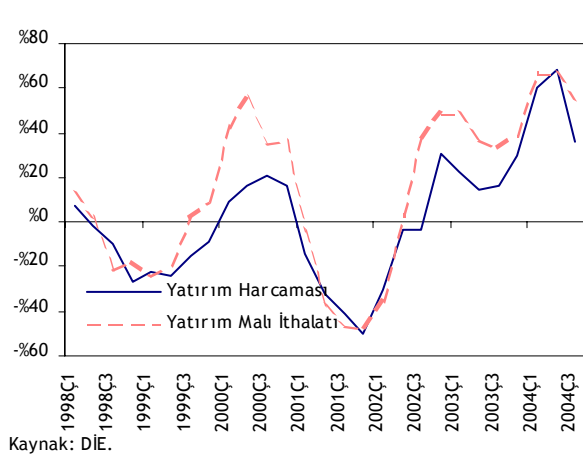
benzini ithalatının tüketim malı ithalatı büyümesine katkısı 29,1 puan, toplam ithalat büyümesine katkısı ise 3,2 puan olmuştur. Bu bilgiler ışığında, yıl genelinde yüzde 84,8 oranında büyüyen tüketim malı ithalatının, binek otomobil ve motor benzini ithalatındaki artıştan arındırıldığında yüzde 29,2'de, toplam ithalattaki büyümenin ise yüzde 34,1'de kaldığı görülmektedir.

40. 2004 yılında, tüketim malı ithalatının diğer kalemlerinden dayanıklı tüketim malları ithalatı yüzde 55,4, yarı dayanıklı tüketim malları ithalatı yüzde 50,5, dayanıksız tüketim malları ithalatı yüzde 35,2 oranında artış göstermiştir.

**ÖZEL NİHAİ TÜKETİM HARCAMALARI ve
TÜKETİM MALI İTHALATI: REEL
(yıllık yüzde değişim)**

**ÖZEL SEKTÖR YATIRIM HARCAMALARI ve
YATIRIM MALI İTHALATI: REEL
(yıllık yüzde değişim)**

41. 2004 yılında ithalat artışına en fazla katkısı yapan mal grupları kara taşıtları ile aksam ve parçaları, makineler-mekanik cihazlar, elektrikli makine ve cihazlar, demir ve çelik ile ham petrol ve benzin dahil mineral yakıt ve yağlar ithalatı olmuştur. Söz konusu beş kalemin yüzde 40,1'lik ithalat artışına toplam katkısı 24,3 puan olurken, bunlardan kara taşıtları aksam ve parçalarının ithalat büyümesine katkısı 7 puan olmuştur.

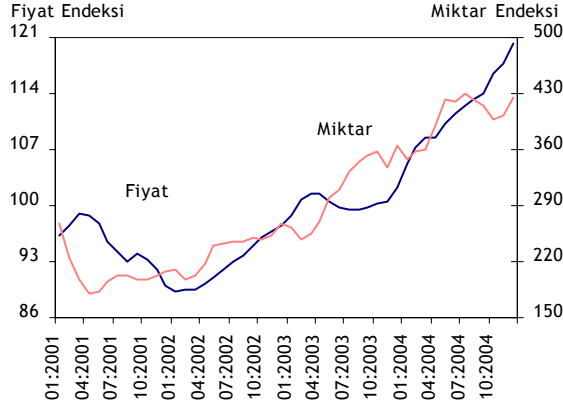
İTHALAT (milyon ABD doları)

	Aralık				Ocak-Aralık			
	2003	2004	% Değişim	% Katkı	2003	2004	% Değişim	% Katkı
Toplam	8234	10217	24,1	..	69340	97161	40,1	..
Sermaye Malları	1883	2072	10,1	2,3	11326	17350	53,2	8,7
Ara Malları	5244	6660	27,0	17,2	50012	65391	30,8	22,2
Tüketim Malları	1039	1469	41,3	5,2	7536	13927	84,8	9,2
Diğer	69	17	-75,3	-0,6	466	493	5,8	0,0
Önemli Fasıllar:								
Mineral yakıtlar, mineral yağlar	1138	1648	44,9	6,2	11575	14354	24,0	4,0
Ham petrol	364	519	42,7	1,9	4777	6092	27,5	1,9
Motor Benzini	19	344	1697,6	3,9	217	2411	1012,0	3,2
Organik kimyasal ürünler	225	294	30,5	0,8	2332	2974	27,5	0,9
Eczacılık ürünleri	205	229	12,0	0,3	2019	2709	34,1	1,0
Plastik ve mamulleri	362	481	33,0	1,5	3236	4761	47,1	2,2
Kağıt ve Karton	119	156	30,4	0,4	1164	1526	31,1	0,5
Pamuk, pamuk ipliği, pamuklu mensucat	155	173	11,1	0,2	1641	1973	20,2	0,5
İnci, kıymetli taş ve metal mamulleri	172	383	123,3	2,6	2767	3740	35,2	1,4
Demir ve çelik	511	1003	96,3	6,0	4748	7973	67,9	4,7
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar	1572	1585	0,8	0,2	10294	13419	30,4	4,5
Elektrikli makine ve cihazlar	701	869	24,0	2,0	5520	8354	51,3	4,1
Kara taşıtları ve bunların aksam, parçaları	1002	1060	5,8	0,7	5383	10236	90,1	7,0
Hava taşıtları	11	17	50,2	0,1	153	1209	688,8	1,5
Optik alet ve cihazlar	212	276	29,8	0,8	1361	1923	41,2	0,8

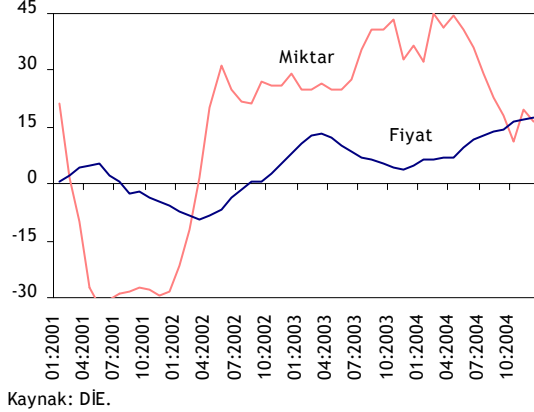
Kaynak: DİE.

42. İthalat fiyatlarındaki artış eğilimi, 2004 yılında nominal ithalat artışını önemli oranda etkilemiştir. Yıllık ortalamalara göre ithalat fiyatları 2004 yılında yüzde 12,5 oranında yükselmiştir. Fiyat hareketleri hariç tutulduğunda ise, miktar endeksleri kullanılarak yapılan hesaplamalara göre ithalattaki reel büyümenin yüzde 26,6 olduğu görülmektedir.

İTHALAT FİYAT ve MİKTAR ENDEKSLERİ (3-aylık hareketli ortalama, 1994=100)

İTHALAT ENDEKSLERİ: BÜYÜME ORANI (3-aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

43. 2004 yılında Avrupa Birliği ve Orta Doğu ülkeleri ile yapılan ithalatın payında 2003 yılına kıyasla gerileme olmuştur. Diğer taraftan, Asya ülkelerinden Kore ve Çin ile Rusya ve Ukrayna'nın ithalattaki paylarındaki artış dikkat çekicidir.

İTHALAT: ÜLKE DAĞILIMI (milyon ABD doları)

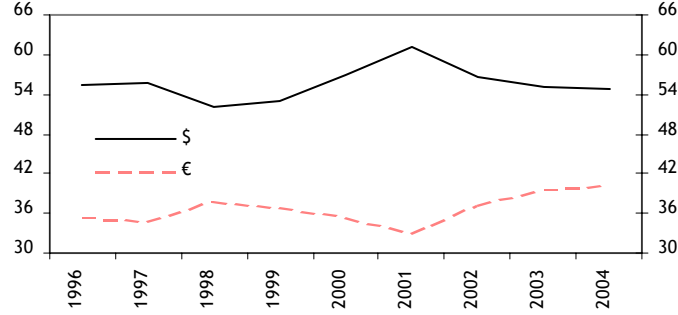
	Aralık					Ocak-Aralık				
	2003	2004	%	2003	2004	%	2003	2004	%	
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	Değişim	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	Değişim
Toplam	8234	..	10217	..	24,1	69340	..	97161	..	40,1
Avrupa Birliği Ülkeleri	4313	52,4	4535	44,4	5,1	33495	48,3	45373	46,7	35,5
AB 10	4103	49,8	4153	40,6	1,2	31696	45,7	42295	43,5	33,4
AB 15	210	2,5	382	3,7	82,0	1799	2,6	3079	3,2	71,2
Diğer	3859	46,9	5611	54,9	45,4	35256	50,8	50979	52,5	44,6
Türkiye Serbest Bölgeleri	63	0,8	72	0,7	14,5	589	0,8	809	0,8	37,4
Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları										
OECD	5468	66,4	5996	58,7	9,7	43899	63,3	59492	61,2	35,5
Almanya	1333	16,2	1324	13,0	-0,7	9453	13,6	12494	12,9	32,2
İtalya	667	8,1	697	6,8	4,5	5472	7,9	6857	7,1	25,3
Fransa	563	6,8	500	4,9	-11,1	4164	6,0	6198	6,4	48,8
A.B.D.	369	4,5	448	4,4	21,4	3496	5,0	4690	4,8	34,2
İngiltere	357	4,3	422	4,1	18,2	3500	5,0	4308	4,4	23,1
İsviçre	247	3,0	363	3,6	47,3	2968	4,3	3403	3,5	14,7
İspanya	284	3,5	334	3,3	17,6	2004	2,9	3248	3,3	62,1
Japonya	265	3,2	293	2,9	10,6	1927	2,8	2677	2,8	38,9
G. Kore	181	2,2	280	2,7	54,9	1312	1,9	2570	2,6	95,9
Diğer OECD	1.202	14,6	1334	13,1	11,0	9603	13,8	13047	13,4	35,9
Orta Doğu Ülkeleri	373	4,5	462	4,5	23,9	4345	6,3	5122	5,3	17,9
Rusya	658	8,0	1237	12,1	88,0	5451	7,9	9009	9,3	65,3
Çin	374	4,5	516	5,0	37,7	2610	3,8	4452	4,6	70,6
Ukrayna	160	1,9	264	2,6	65,0	1332	1,9	2467	2,5	85,3

Kaynak: DİE.

44. 2004 yılında ithalatın yüzde 40,4'ü euro cinsinden, yüzde 54,9'u ise ABD doları cinsinden yapılmıştır. 2003 yılında söz konusu oranlar sırasıyla yüzde 39,7 ve 55,1 olmuştur.

ABD DOLARI ve EURO CİNSİNDEN İTHALAT

(toplam ithalatta % pay)

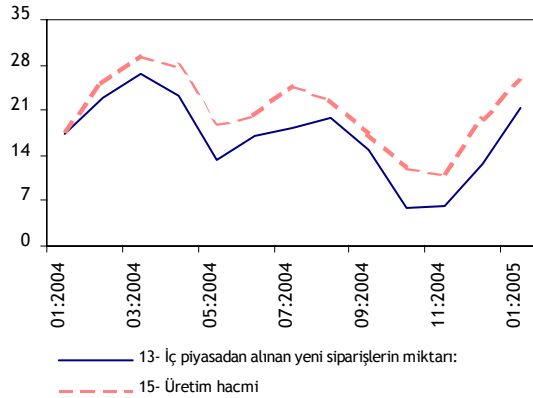

Kaynak: DİE.

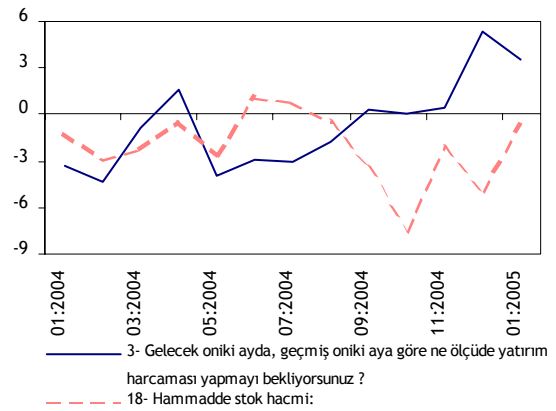
Görünüm

45. TCMB İktisadi Yönelim Anketi Ocak ayı verilerine göre gelecek döneme ilişkin iç talep eğilimi incelendiğinde, gerek üretim hacmi, gerekse iç piyasadan alınan sipariş beklentilerinde iyileşme görülmektedir. Yatırım harcaması eğilimi ise bir önceki aya göre düşüş göstermiştir.

İTHALATA İLİŞKİN BEKLENTİLER

Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi.

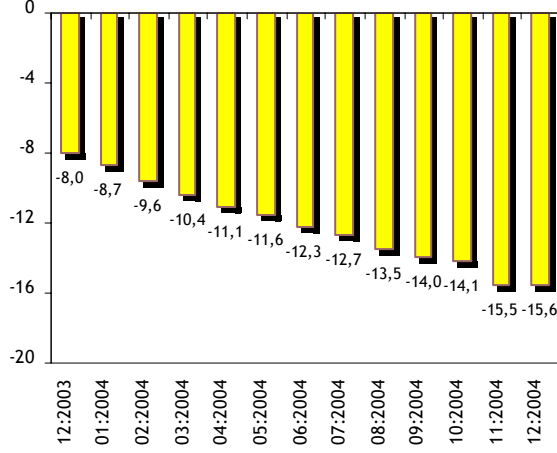

IV. CARİ İŞLEMLER

46. Cari işlemler hesabı Aralık ayında 3 milyar ABD doları açık vermiştir. Böylelikle, 2004 yılında cari işlemler açığı 15,6 milyar ABD doları olmuştur.

CARİ İŞLEMLER DENGESİ

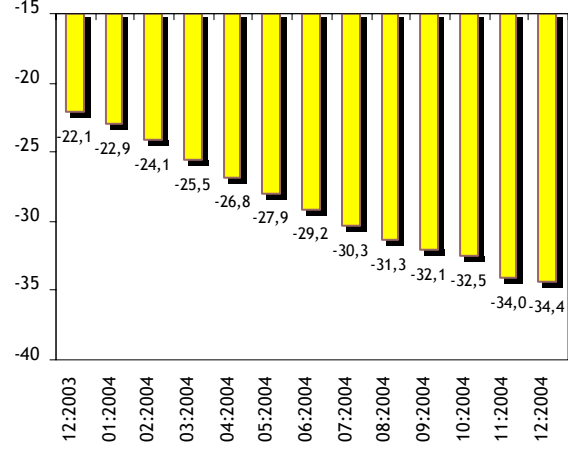
(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

DIŞ TİCARET DENGESİ

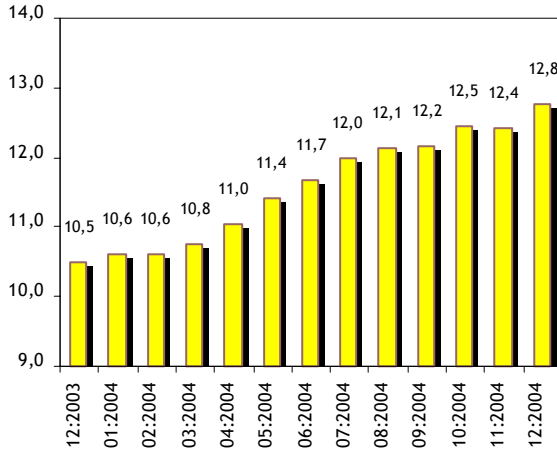
(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

HİZMETLER DENGESİ

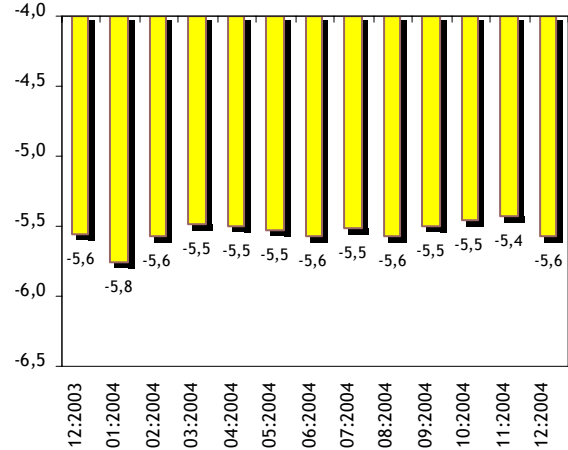
(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

YATIRIM GELİRİ DENGESİ

(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

47. 2004 yılında cari işlemler açığının temel belirleyicisi dış ticaret gelişmeleri olmuştur. Hizmetler hesabı, turizm gelirlerindeki büyük oranlı artış neticesinde 2003 yılına göre yüzde 21,6 oranında artarak 12,8 milyar ABD doları olmuştur. Yatırım gelirleri hesabı geçen yıla göre değişim göstermemiş ve 5,6 milyar ABD doları açık vermiştir. Cari transferler ise işçi gelirleri ile resmi transferlerde görülen artışa bağlı olarak, bir önceki yıla göre yüzde 9,8 oranında yükselerek 1,1 milyar ABD doları olmuştur.

48. 2004 yılı ilk yarısında yüzde 12,2 oranında artan bavul ticareti gelirleri, yılın ikinci yarısında yüzde 12,6 oranında azalmıştır. Böylelikle, bavul ticaretinde 2003 yılına göre sınırlı da olsa düşüş gözlenmiştir.

CARI İŞLEMLER (milyon ABD doları)

	2003	2003				2004				2004
		Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	
Cari İşlemler Dengesi	-8037	-3014	-2643	1079	-3459	-5350	-4520	-641	-5062	-15573
Dış Ticaret Dengesi	-14010	-2393	-3223	-4082	-4312	-5032	-6015	-6422	-6432	-23901
Toplam Mal İhracatı	51206	11123	12272	13262	14549	14365	16563	16941	18785	66654
Toplam Mal İthalatı	-65216	-13516	-15495	-17344	-18861	-19397	-22578	-23363	-25217	-90555
Hizmetler Dengesi	10505	683	1662	6241	1919	942	2571	6735	2522	12770
Gelir	19025	2432	3532	8653	4408	3229	5208	9808	5777	24022
Gider	-8520	-1749	-1870	-2412	-2489	-2287	-2637	-3073	-3255	-11252
Yatırım Geliri Dengesi	-5559	-1564	-1281	-1378	-1336	-1486	-1372	-1302	-1409	-5569
Gelir	2246	600	611	532	503	768	511	654	718	2651
Gider	-7805	-2164	-1892	-1910	-1839	-2254	-1883	-1956	-2127	-8220
Cari Transferler	1027	260	199	298	270	226	296	348	257	1127
İşçi Gelirleri	729	138	151	235	205	193	181	237	193	804
Bilgi için:										
Bavul Ticareti	3953	757	954	1082	1160	877	1043	973	987	3880
Parasal Olmayan Altın (net)	-2522	-567	-588	-917	-450	-790	-799	-1038	-769	-3396
Turizm Geliri	13203	1201	2259	7032	2711	1713	3270	7662	3243	15888
Faiz Geliri	634	134	238	111	151	154	161	167	215	697
Faiz Gideri	-4586	-1171	-1106	-1134	-1175	-941	-991	-1169	-1298	-4399

Kaynak: TCMB.

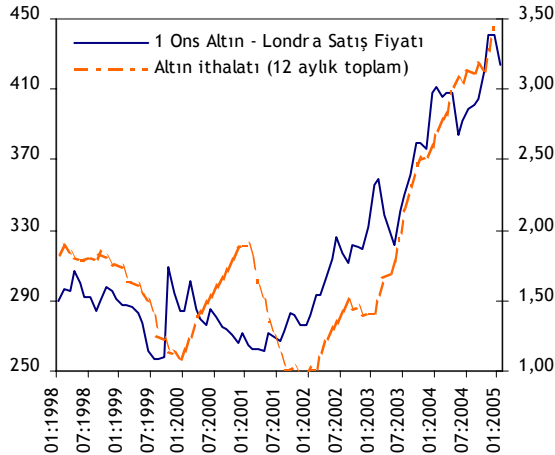
49. Altın fiyatlarında 2003 yılında görülen artış eğilimi 2004 yılında da devam etmiştir. Özellikle ABD dolarının gelişmiş ülke para birimlerine karşı değer kaybetme sürecinin hızlanmasıyla beraber yatırımcıların altına olan talebinin arttığı görülmektedir.

50. Altın fiyatlarının artmasının etkileri Türkiye'nin altın ithalatı rakamlarına yansımıştır. 2003 yılında bir önceki yıla göre yüzde 84,5 oranında artan Türkiye'nin işlenmiş altın ithalatı, 2004 yılında yüzde 34,1 oranında yükselmiştir. Söz konusu artış büyük oranda fiyat etkisinden kaynaklanmaktadır. 2004 yılında altının ons fiyatı bir önceki yıla göre yüzde 14,3 oranında artmıştır.

ALTIN İTHALATI

(12-aylık, milyar ABD doları) ve

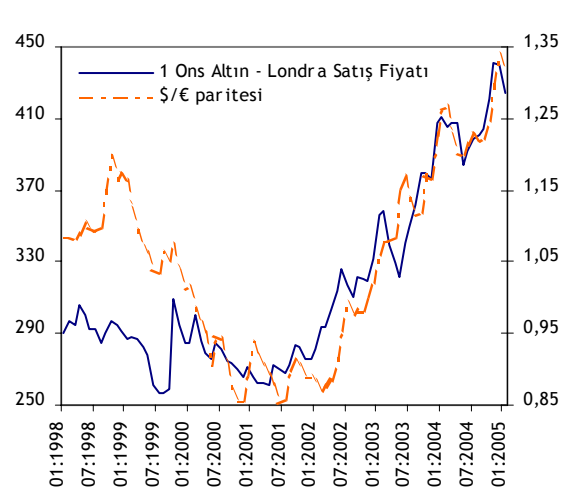
ALTIN FİYATLARI (aylık ort., ABD doları)

Kaynak: TCMB, DİE.

USD/EUR PARİTESİ ve

ALTIN FİYATLARI (aylık ort., ABD doları)

51. DİE tarafından açıklanan turizm gelirleri, 2004 yılında yüzde 20,3 oranında artarak 15,9 milyar ABD doları olmuştur. Bu dönemde çıkış yapan ziyaretçi sayısında yüzde 24,3 oranında artış kaydedilmiştir. Ziyaretçilerin kişi başına ortalama harcaması 2003 yılında 810 ABD dolarından 2004 yılında 784 ABD dolarına gerilemiştir.

TURİZM GELİRLERİ

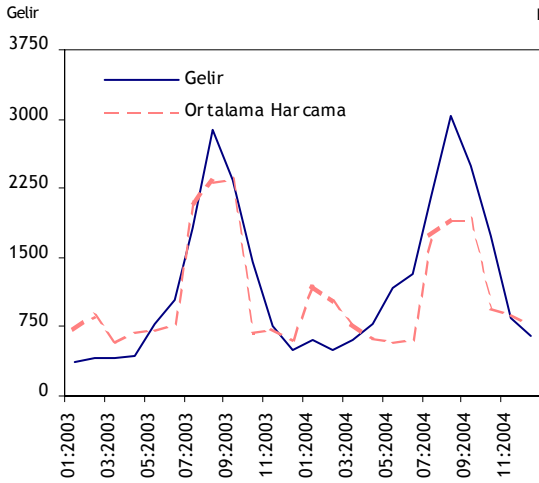
	2003	2003				2004				2004
		Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	
Turizm Gelirleri (milyon ABD doları)	13203	1201	2259	7032	2711	1713	3270	7661	3244	15888
Kişi Sayısı (bin kişi)	16302	1702	3186	7549	3866	2299	4747	8786	4432	20263
Ortalama Harcama (ABD doları)	810	706	709	931	701	745	689	872	732	784

Kaynak: DİE.

52. DİE tarafından açıklanan Çıkış Yapan Ziyaretçiler Anketi verilerine göre 2004 yılında elde edilen turizm gelirinin 12,1 milyar ABD doları yabancı ziyaretçilerden, 3,8 milyar ABD doları ise yurt dışında yerleşik vatandaş ziyaretçilerden elde edilmiştir.

53. Turizm gelirlerindeki artış eğiliminin 2005 yılı Ocak ayı itibarıyla devam ettiği görülmektedir. DİE verilerine göre söz konusu ayda Türkiye'den çıkış yapan yabancı ziyaretçi sayısında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 26,8 oranında artış gerçekleşmiştir.

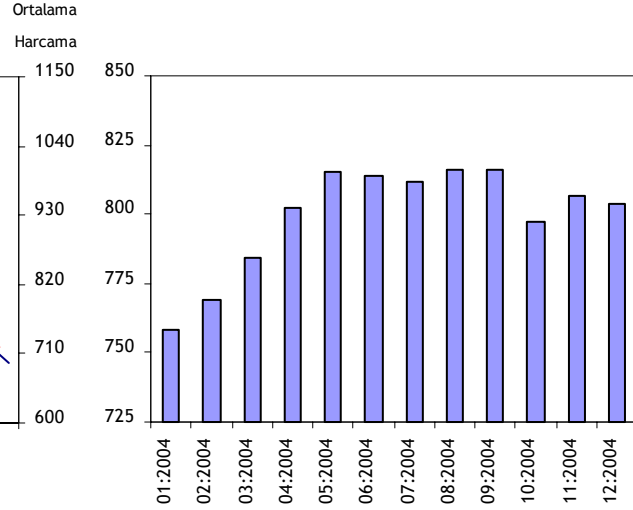
TURİZM GELİRLERİ (aylık, milyar ABD doları),
ORTALAMA HARCAMA (aylık, ABD doları)

Kaynak: DİE.

Kaynak: TCMB, DİE.

İŞÇİ GELİRLERİ: ÖZEL
(12 aylık, milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

54. Yatırım geliri hesabında 2004 yılında görülen 5,6 milyar ABD dolarlık açığın en önemli belirleyicileri portföy yatırımı ve faiz giderleri olmuştur. Bu dönemde faiz giderlerinde 2003 yılına göre düşüş görülmüştür. Söz konusu düşüşte özellikle Merkez Bankası ile, Genel Hükümet ve bankalar dışında kalan diğer sektörlerin faiz giderlerinde yaşanan gerileme etkili olmuştur.

55. 2003 yılında 729 milyon ABD doları olan işçi gelirleri, 2004 yılında 804 milyon ABD doları olmuştur.

V. SERMAYE HAREKETLERİ

56. 2004 yılı Aralık ayında finans hesabı 2,6 milyar ABD doları fazla vermiştir. IMF kredileri ve resmi rezerv değişimleri hariç tutulduğunda; söz konusu ayda 3,2 milyon ABD doları sermaye girişi olurken, 2004 yılında 16,8 milyar ABD doları net sermaye girişi olmuştur.

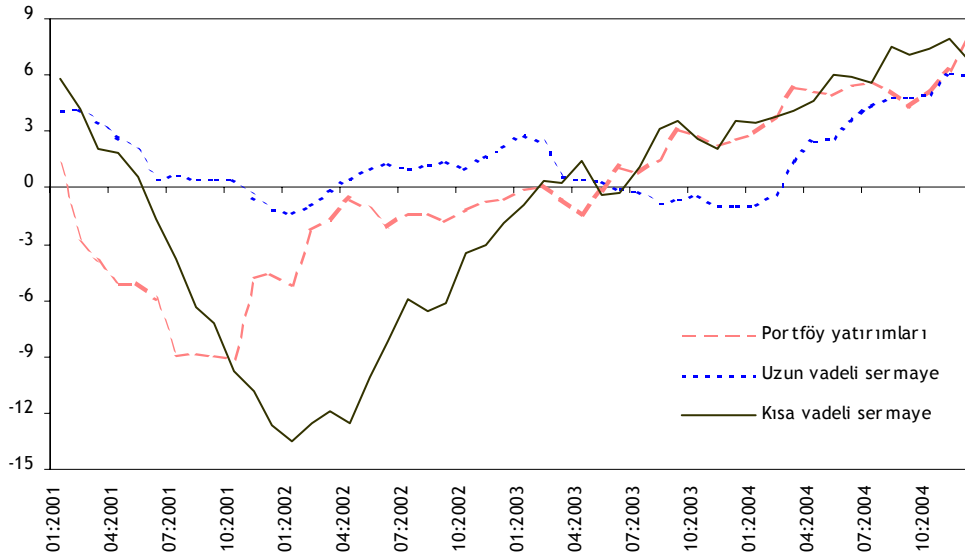
57. 2004 yılında cari işlemlerdeki 15,6 milyar ABD dolarlık açığa karşılık olarak, doğrudan yatırımlarda 1,7 milyar ABD doları, portföy yatırımlarında 8,1 milyar ABD doları, diğer yatırımlarda ise 3,6 milyar ABD doları sermaye girişi gözlenmiştir. Resmi rezervler bu dönemde 0,8 milyar ABD doları artarken, net hata ve noksan kalemi 3,1 milyar ABD doları fazla vermiştir.

SERMAYE VE FİNANS HESABI (milyon ABD doları)										
	2003	2003				2004				2004
		Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	
Sermaye ve Finans Hesabı	2994	4225	-1211	-1236	1216	5914	1616	1421	3555	12506
Finans Hesabı	2994	4225	-1211	-1236	1216	5914	1616	1421	3555	12506
Doğrudan Yatırımlar	1195	170	116	490	419	452	427	451	379	1709
Portföy Yatırımları	2569	-75	934	1607	103	2748	1019	430	3870	8067
Diğer Yatırımlar	3277	3469	-1067	1967	-1092	2500	1231	1158	-1335	3554
Rezerv Varlıkları	-4047	661	-1194	-5300	1786	214	-1061	-618	641	-824
Net Hata Noksan	5043	-1211	3854	157	2243	-564	2904	-780	1507	3067
<i>Bilgi için:</i>										
Uzun Vade	-956	-1130	-284	302	156	1296	1794	1581	1394	6065
Kısa Vade ⁱ	3559	721	-465	2579	724	1305	1315	3723	561	6904
IMF Kredileri	-50	-175	483	-52	-306	-1177	-649	-498	-1194	-3518

Kaynak: TCMB.

ⁱ Bankaların döviz varlıkları kalemi tanımdan çıkarılmıştır.

SERMAYE HAREKETLERİ (on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

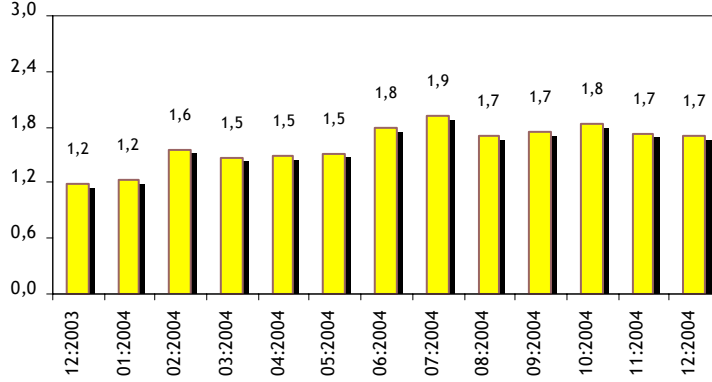
58. Vadelerine göre sermaye akımlarına bakıldığında, uzun vadeli sermaye girişlerinin payının 2004 yılında önemli oranda arttığı göze çarpmaktadır. 2003 yılında uzun vadeli sermaye hareketlerinde çıkış gözlenirken, 2004 yılında 6,1 milyar ABD doları net uzun vadeli sermaye girişi gerçekleşmiştir. Kısa vadeli sermaye girişi ise net 6,9 milyar ABD doları olmuştur. Uzun vadeli sermaye akımlarında bankacılık ve bankacılık dışı özel sektörlerin

kullandıkları uzun vadeli krediler, kısa vadeli sermaye akımlarında ise bankaların kullandıkları kısa vadeli krediler belirleyici olmuştur.

59. 2004 yılında gerçekleşen net 1,7 milyar ABD dolarlık net doğrudan yatırım, büyük ölçüde yurt dışı yerleşiklerin yurt içinde sermaye yatırımları ve gayrimenkul alımlarından kaynaklanmıştır. Yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net doğrudan yatırımlar ise bu dönemde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 71,7 oranında artarak 857 milyon ABD doları olmuştur. Ayrıca, diğer sermaye kalemi altında gösterilen ve doğrudan sermaye yatırımı olarak kabul edilen, yabancı şirketlerin yurt dışındaki ortaklarından sağladığı uzun vadeli krediler net 265 milyon ABD doları olmuştur.

DOĞRUDAN YATIRIMLAR

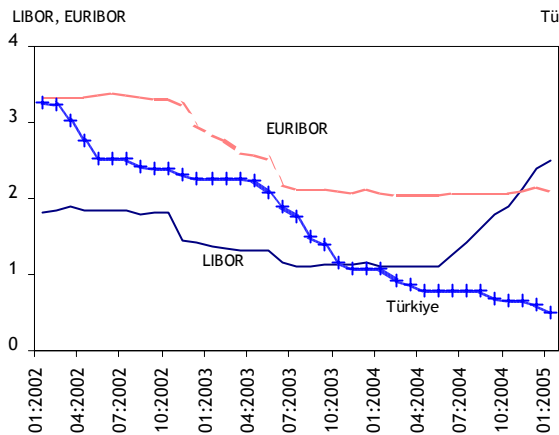
(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

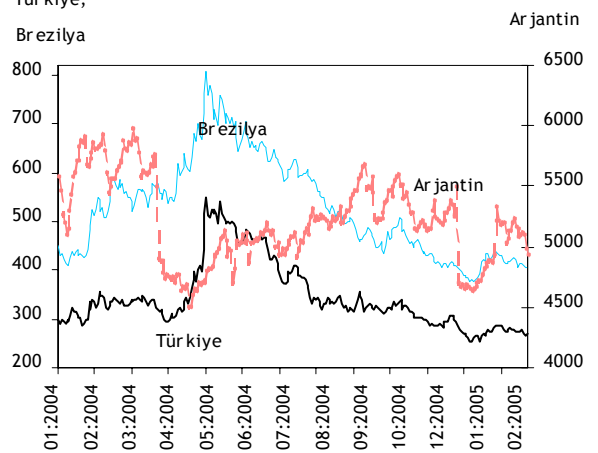
60. LIBOR'da ABD Merkez Bankası FED'in faiz artırma politikasına paralel olarak görülen yükselme eğilimi yılın son çeyreği itibarıyla sürerken, EURIBOR istikrarlı seyretmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde Mayıs ayında yükselen getiri farkları (spread), Haziran ayında yeniden gerileme eğilimine girmiş, hisse senedi fiyatlarında da Haziran ayı ve sonrasında toparlanma görülmüştür. Gerek makroekonomik istikrar, gerekse FED'in faiz oranları artırımında temkinli olacağı sinyali, ikincil piyasa getiri farklarının FED'in faiz artırma süreci öncesindeki düzeyine gerilemesinde etkili olmuştur.

FAİZ ORANLARI (aylık ortalama, yüzde)

LIBOR: 1-ay vadeli ABD doları mevduat için önerilen faiz oranı.
EURIBOR: 1-ay vadeli euro mevduat için önerilen faiz oranı.
Türkiye için: Bankalararası para piyasasında oluşan gecelik faiz oranı.
Kaynak: IMF, www.euribor.org, TCMB.

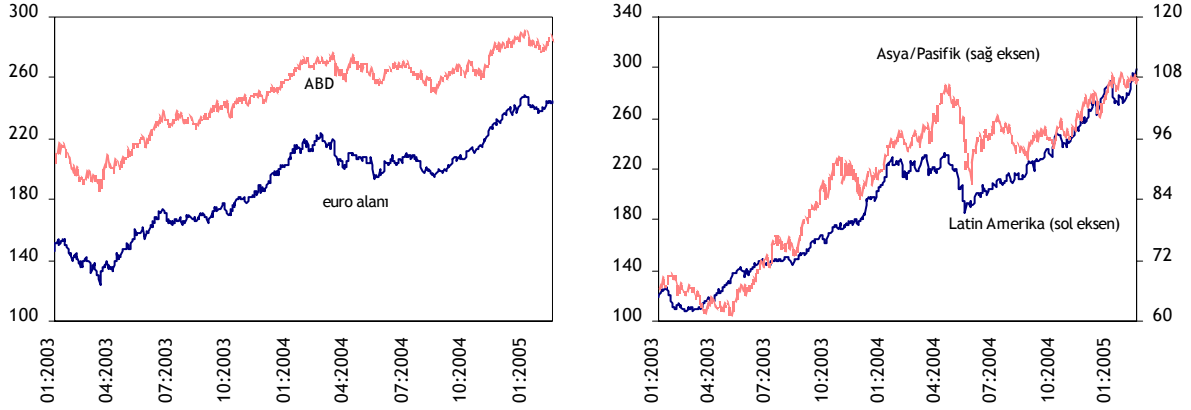
İKİNCİL PİYASA GETİRİ FARKLARI (baz puan)

Getiri Farkı (spread): Ülkelerin devlet tahvilleri getirileri ve ABD Hazine tahvil getirileri arasındaki fark.

Kaynak: JPMorgan.

DOW JONES HİSSE SENEDİ FİYAT ENDEKSLERİ

Kaynak: Dow Jones.

61. FED 2004 yılı içinde beş defa (30 Haziran, 10 Ağustos, 21 Eylül, 10 Kasım ve 14 Aralık) yükselttiği gösterge niteliğindeki faiz oranlarını 2 Şubat 2005 tarihinde yeniden 0,25 puan artırarak yüzde 2,5'e çıkarmıştır. İngiltere Merkez Bankası da 5 Ağustos 2004 tarihinde, yıl başından bu yana faiz oranlarını dördüncü kez 0,25 puan artırarak yüzde 4,75 olarak açıklamıştır. Yıl içinde üç kez faiz indirimi yapan Kanada Merkez Bankası, 8 Eylül ve 19 Ekim 2004 tarihlerinde faiz oranlarını 0,25'er puan artırmıştır. Diğer taraftan, Avrupa Merkez Bankası 2004 yılında faiz oranlarında herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

62. Enflasyon beklentilerindeki düşüş, Avrupa Birliği ve IMF ile ilişkilerin olumlu yönde ilerlemesi gibi gelişmeler ve mali disiplinden ve yapısal reformlardan sapma olmayacağı varsayımları altında, 2004 yılı başında yüzde 26 olan TCMB gecelik borçlanma oranı, yıl içinde dört kez indirilmiştir. TCMB tarafından en son 11 Ocak 2005 tarihinde düşürülen Bankalararası Para Piyasası ve İMKB Repo/Ters Repo Pazarı'nda uygulanan kısa vadeli faiz oranları, 9 Şubat 2005 tarihi itibarıyla yeniden düşürülmüştür. Bunun sonucunda, gecelik borçlanma faiz oranı yüzde 17'den yüzde 16,5'e, borç verme faiz oranı ise yüzde 21'den yüzde 20,5'e inmiştir.

PORTFÖY YATIRIMLARI (aylık, milyon ABD doları)

	2003	2003				2004				2004
		Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	
Portföy Yatırımları	2569	-75	934	1607	103	2748	1019	430	3870	8067
Varlıklar	-1386	71	-521	-604	-332	140	184	-898	-568	-1142
Genel Hükümet	-33	-6	-2	-16	-9	0	-15	-7	-3	-25
Bankalar	-932	272	-481	-381	-342	511	563	-684	-810	-420
Diğer Sektörler	-421	-195	-38	-207	19	-371	-364	-207	245	-697
Yükümlülükler	3955	-146	1455	2211	435	2608	835	1328	4438	9209
Hisse Senetleri	1009	52	15	562	380	503	-25	226	723	1427
Borç Senetleri	2946	-198	1440	1649	55	2105	860	1102	3715	7782
Genel Hükümet	3123	-198	1602	1664	55	2105	860	1102	3715	7782
Yurt İçi	1614	-511	407	992	726	2116	110	882	2715	5823
Yurt Dışı	1509	313	1195	672	-671	-11	750	220	1000	1959
Bankalar	-177	0	-162	-15	0	0	0	0	0	0

Kaynak: TCMB.

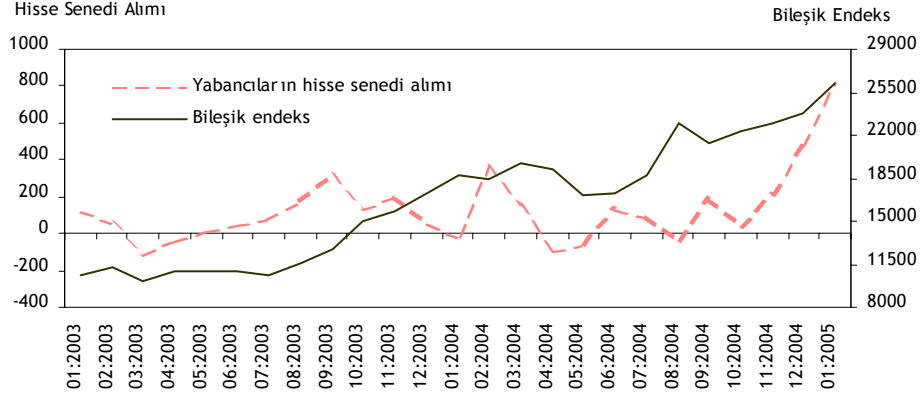
63. Yurt dışı piyasalarda Türkiye ekonomisine ilişkin oluşan olumlu görünüm neticesinde Türk tahvilleri 2004 yılı genelinde değer kazanmıştır. Söz konusu olumlu gelişmelere paralel olarak yıl içinde Hazine yurt dışı piyasalardan tarihinin en düşük borçlanma maliyeti ile altı kez tahvil ihracı yoluyla borçlanma imkânı bulmuştur. Hazine'nin 2004 yılındaki tahvil ihraçları 5,8 milyar ABD doları, geri ödemeleri ise 3,8 milyar ABD doları olmuştur. Diğer taraftan, Hazine 2005 yılı Ocak ayında 2 milyar ABD doları, Şubat ayında ise 1 milyar euro tutarında tahvil ihraçları gerçekleştirmiştir. Vadeli 20 yıl olan ilk ihraç, Hazine'nin bugüne kadar gerçekleştirdiği en büyük ihraç tutarını temsil etmektedir.

10 yıl vadeli euro cinsinden tahvil ihracıyla ise, euro piyasasında vadeler uzatılırken, maliyetlerde de önemli bir iyileşme sağlanmıştır.

64. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içinde menkul kıymet alımlarında 2004 yılında önemli oranda artış olmuştur. Söz konusu alımların özellikle DİBS üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 2004 yılında yurt dışı yerleşiklerin İMKB’de hisse senedi alımı net 1,4 milyar ABD doları, DİBS alımı net 5,8 milyar ABD doları olmuştur. 2005 yılı Ocak ayı itibarıyla da yabancı girişinin devam ettiği düşünülmektedir. Nitekim, İMKB verilerine göre yabancılar 2005 yılı Ocak ayında net 809 milyon ABD dolarlık hisse senedi alımı yapmışlardır.

İMKB BİLEŞİK ENDEKSİ (aylık ortalama)

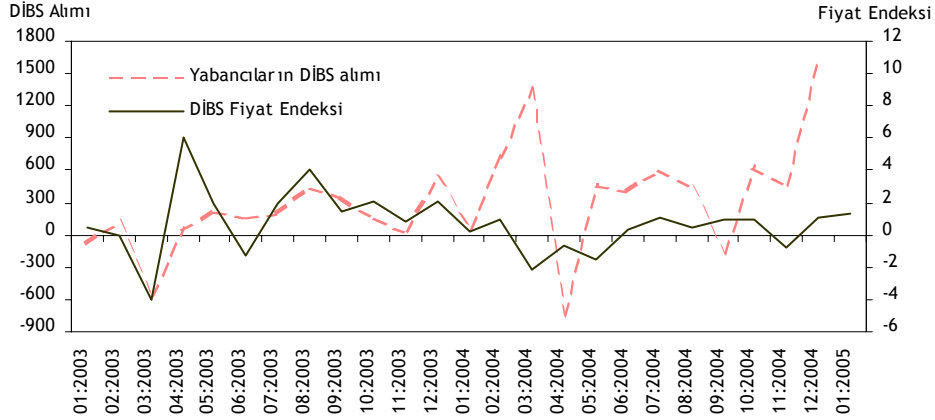
VE YABANCILARIN NET HİSSE SENEDİ ALIMINI (milyon dolar)

Kaynak: İMKB.

İMKB DİBS FİYAT ENDEKSİ (aylık yüzde değişim)

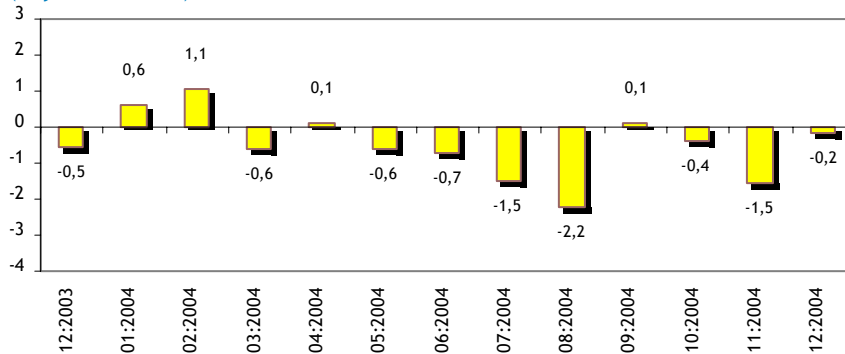
VE YABANCILARIN NET DİBS ALIMINI

Kaynak: İMKB.

BANKALARIN DÖVİZ VARLIKLARINDAKİ DEĞİŞİMⁱ

(milyar ABD doları)

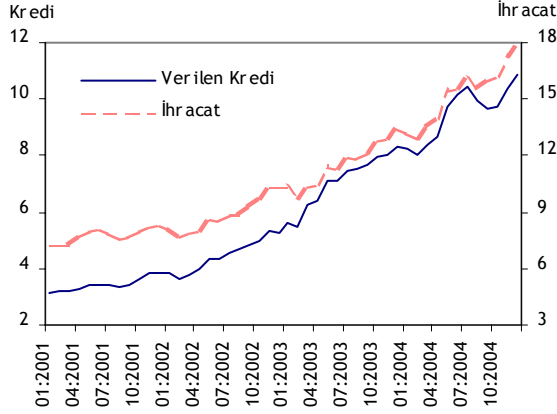
Kaynak: TCMB.

ⁱ (+) işaret azalışı göstermektedir.

65. Türkiye’de yerleşik bankalarca yurtdışı muhabirleri nezdinde tutulan cari ve depo hesaplarından oluşan bankaların döviz varlıkları kalemi 2004 yılı içinde dalgalı bir seyir izlemiş olmakla birlikte, yıl genelinde artmıştır. Bankaların döviz varlıkları net 5,9 milyar ABD doları artarak bu tutarda sermaye çıkışına yol açmıştır.

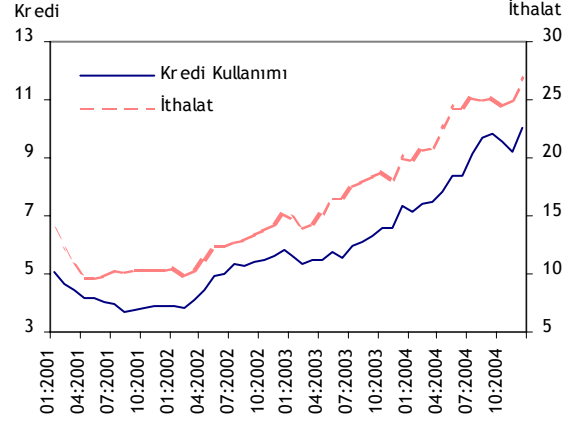
66. Dış ticaret hacminde görülen yüksek oranlı artışlar ticari kredi kullanımına da yansımıştır. 2004 yılı içinde ihracat ve yurt dışına açılan ticari krediler yüzde 32,8 oranında artmıştır. Benzer şekilde ithalat yüzde 40,1 oranında büyürken, ticari kredi kullanımı da aynı dönemde yüzde 44,7 oranında artmıştır.

YURT DIŞINA AÇILAN TİCARİ KREDİLER ve İHRACAT (üç aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, DİE.

TİCARİ KREDİ KULLANIMI ve İTHALAT (üç aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, DİE.

DIĞER YATIRIMLAR (aylık, milyon ABD doları)

	2003	2003				2004				2004
		Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	
Diğer Yatırımlar	3277	3469	-1067	1967	-1092	2500	1231	1158	-1335	3554
Varlıklar	-986	3295	-1149	-1049	-2083	1056	-2208	-3128	-2953	-7233
Ticari Krediler	-910	-196	-259	-116	-339	-243	-942	549	-816	-1452
Krediler	-404	-486	7	37	38	311	68	69	58	506
Bankaların Döviz Varlıkları	724	4053	-801	-862	-1666	1076	-1229	-3648	-2096	-5897
Yükümlülükler	4263	174	82	3016	991	1444	3439	4286	1618	10787
Ticari Krediler	2181	313	313	570	985	959	1158	1354	672	4143
Krediler	606	-777	-550	1537	396	580	1859	2735	919	6093
Merkez Bankası	-1479	-113	-156	-466	-744	-1110	-1084	-1093	-1127	-4414
Genel Hükümet	-765	-555	-4	6	-212	-560	118	872	-697	-267
IMF Kredileri	1429	-62	639	414	438	-67	435	595	-67	896
Uzun Vade	-2194	-493	-643	-408	-650	-493	-317	277	-630	-1163
Bankalar	1975	700	-1058	1251	1082	653	1245	1620	2136	5654
Uzun Vade	-40	-155	-150	-87	352	34	593	218	1402	2247
Kısa Vade	2015	855	-908	1338	730	619	652	1402	734	3407
Diğer Sektörler	875	-809	668	746	270	1597	1580	1336	607	5120
Uzun Vade	587	-764	399	704	248	1514	1488	1041	736	4779
Kısa Vade	288	-45	269	42	22	83	92	295	-129	341
Mevduatlar	1368	639	289	839	-399	-86	357	103	19	393
Merkez Bankası	497	89	25	322	61	6	-75	-23	-117	-209
Uzun Vade	-275	35	-110	-140	-60	-51	-87	-44	-102	-284
Kısa Vade	772	54	135	462	121	57	12	21	-15	75
Bankalar	871	550	264	517	-460	-92	432	126	136	602

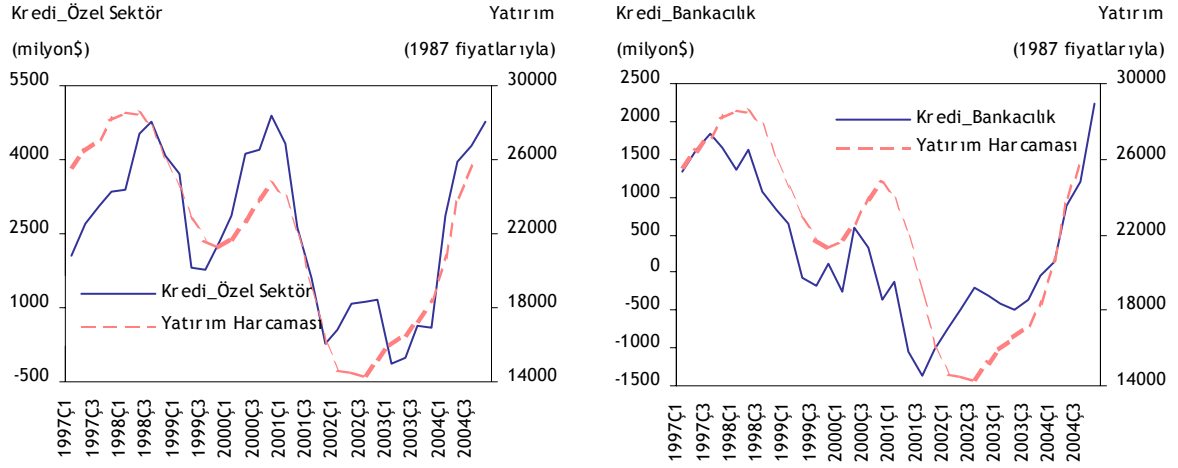
Kaynak: TCMB.

67. Merkez Bankası 2001 yılı ve öncesinde kullanılan IMF kredilerinin geri ödemesine 2004 yılında devam etmiş, yıl içinde Merkez Bankası’nca 4,4 milyar ABD doları IMF geri ödemesi yapılmıştır.

68. Bankacılık sektörünün 2003 yılındaki kısa vadeli kredi yoluyla finansman eğilimi 2004 yılında da devam etmesine rağmen, uzun vadeli kredi yoluyla finansmanının önemli oranda arttığı göze çarpmaktadır. 2004 yılında kullanılan net 5,7 milyar ABD doları değerindeki toplam kredinin 2,3 milyar ABD doları tutarındaki kısmı uzun vadeli, 3,4 milyar ABD doları tutarındaki kısmı ise kısa vadeli nitelikte olmuştur.

69. Bankacılık ve özel sektörlerin uzun vadeli kredi kullanımında artış göze çarpmaktadır. Bankacılık sektörü uzun vadeli kredi kullanımı 2004 yılında yüzde 147 oranında artarken, özel sektörün uzun vadeli kredi kullanımı ise söz konusu dönemde yüzde 37,7 oranında artmıştır. 2003 yılından bu yana özel sektör uzun vadeli kredilerinde süre gelen bu artış eğilimi, yatırım harcamalarının yüksek seviyesini teyit eder niteliktedir.

UZUN VADELİ NET KREDİ KULLANIMI ve ÖZEL SEKTÖR YATIRIM HARCAMALARI (12 aylık kümülatif)

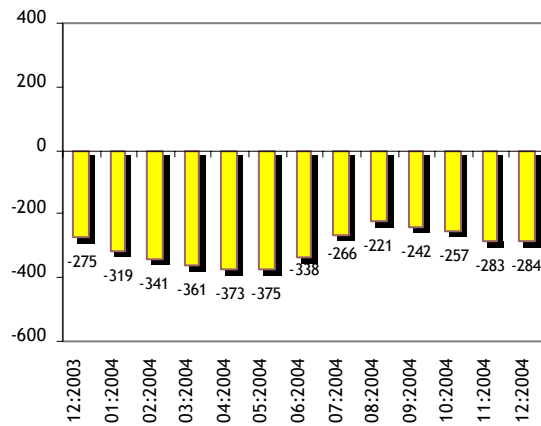

Kaynak: TCMB, DİE.

70. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankasında açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları ile süper döviz hesaplarından 2003 yılı Nisan ayından bu yana çıkış gözlenmektedir. Özellikle, 2003 yılı ikinci yarısında yoğunlaşan faiz indirimlerinin bu düşüşlerin en önemli belirleyicisi olduğu düşünülmektedir. Kısa vadeli hesaplarda ise giriş yönlü eğilim son aylarda önemli oranda azalmış, özellikle Eylül ayından bu yana çıkış yaşanmıştır.

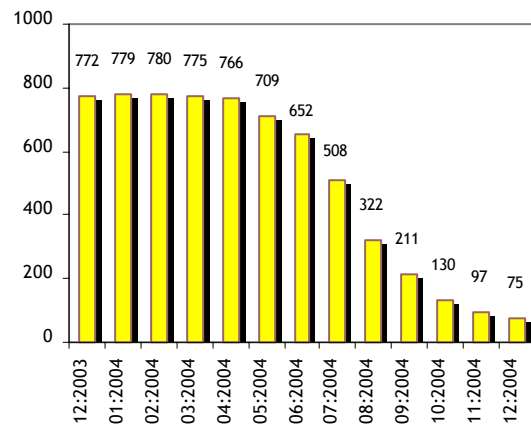
KREDİ MEKTUPLU DÖVİZ TEVDİAT HESAPLARI VE SÜPER DÖVİZ HESAPLARINA GİRİŞ (on iki aylık, milyon ABD doları)

UZUN VADELİ

Kaynak: TCMB.

KISA VADELİ

71. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalarda buldukları döviz mevduatları yılın ikinci yarısında dalgalı bir seyir izlemesine rağmen, yıl genelinde artış eğilimli olmuştur. Söz konusu hesaplarda 2004 yılında toplam 602 milyon ABD doları giriş olmuştur.

72. 2003 yılı sonunda 33,6 milyar ABD doları olan Merkez Bankası rezervleri, 2004 yılı sonunda 36 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

73. Cari işlemler ve net hata ve noksan kalemleri toplamı olarak tanımlanan dış finansman ihtiyacı, 2004 yılında bir önceki yıla göre 9,5 milyar ABD doları artarak 12,5 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde, cari işlemler açığının bir önceki yıla göre büyük oranda artmasına karşın, net hata ve noksan kaleminin 3,1 milyar ABD doları giriş yönünde olması, finansman ihtiyacını sınırlamıştır.

74. Finansman ihtiyacının karşılanması açısından 2004 yılı, 2003 yılına göre farklı özellikler taşımaktadır. 2003 yılında finansman ihtiyacı ağırlıklı olarak kısa vadeli sermaye hareketleri ve portföy yatırımları ile finanse edilirken, 2004 yılında portföy yatırımlarının yanında uzun vadeli kaynakların finansman içindeki payında belirgin bir artış gözlenmiştir. Alt kalem bazında, söz konusu uzun vadeli sermaye hareketleri ve portföy yatırımları, sırasıyla, özel sektörün uzun vadeli kredi kullanımı ve yabancıların menkul kıymet alımından oluşmuştur. 2004 yılında doğrudan yatırımlarda da kayda değer bir artış olmuştur. Sermaye girişlerinin dış finansman ihtiyacından fazla gerçekleşmesinden dolayı, bankacılık ve Merkez Bankası rezervlerinden oluşan toplam rezervlerde 6,7 milyar ABD doları tutarında artış olmuştur.

75. 2003 yılı sonunda 145,8 milyar ABD doları olan toplam dış borç stoku, yüzde 5 oranında artarak 2004 yılı Eylül ayı itibarıyla 153,2 milyar ABD doları olmuştur. Bu dönemde orta ve uzun vadeli dış borçlar yüzde 0,9, kısa vadeli dış borçlar ise yüzde 27,4 oranında artmıştır. Ayrıca, Merkez Bankası tarafından aylık olarak yayımlanan kısa vadeli dış borç stoku, 2004 yılı sonunda bir önceki seneye göre yüzde 39,4 oranında artarak 32,1 milyar ABD doları olmuştur. Söz konusu artış, büyük oranda bankaların kullandığı döviz kredileri ve özel sektörün kullandığı ticari kredilerdeki artıştan kaynaklanmıştır.

DIŞ FİNANSMAN İHTİYACI VE FİNANSMAN KAYNAKLARI (milyon ABD doları)

	2003	2003				2004				2004
		Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	
1. Cari İşlemler Dengesi	-8037	-3014	-2643	1079	-3459	-5350	-4520	-641	-5062	-15573
2. Net Hata Noksan	5043	-1211	3854	157	2243	-564	2904	-780	1507	3067
I. Toplam Finansman İhtiyacı (=1+2)	-2994	-4225	1211	1236	-1216	-5914	-1616	-1421	-3555	-12506
II. Toplam Finansman (=1+2+3)	2994	4225	-1211	-1236	1216	5914	1616	1421	3555	12506
1. Sermaye Hareketleri (net)	6367	-314	301	4978	1402	5801	4555	6185	6204	22745
Doğrudan Yatırımlar (net)	1195	170	116	490	419	452	427	451	379	1709
Portföy Yatırımları (net)	2569	-75	934	1607	103	2748	1019	430	3870	8067
Genel Hükümetin Tahvil İhracı	1509	313	1195	672	-671	-11	750	220	1000	1959
Yabancıların Türkiye'de Menkul Kıymet Alımı	2623	-459	422	1554	1106	2619	85	1108	3438	7250
Yerleşiklerin Yurt Dışında Menkul Kıymet Alımı	-1386	71	-521	-604	-332	140	184	-898	-568	-1142
Kredi Kullanımı (IMF kredileri hariç, net)	2837	-289	-720	2159	1687	2649	4101	5182	2718	14650
Genel Hükümet	-2194	-493	-643	-408	-650	-560	118	872	-697	-267
Bankalar	1975	700	-1058	1251	1082	653	1245	1620	2136	5654
Uzun Vade	-40	-155	-150	-87	352	34	593	218	1402	2247
Kısa Vade	2015	855	-908	1338	730	619	652	1402	734	3407
Diğer Sektörler	3056	-496	981	1316	1255	2556	2738	2690	1279	9263
Uzun Vade	587	-764	399	704	248	1514	1488	1041	736	4779
Kısa Vade	288	-45	269	42	22	83	92	295	-129	341
Ticari Krediler	2181	313	313	570	985	959	1158	1354	672	4143
Mevduat	1368	639	289	839	-399	-86	357	103	19	393
Merkez Bankası	497	89	25	322	61	6	-75	-23	-117	-209
Bankalar	871	550	264	517	-460	-92	432	126	136	602
Diğer	-1602	-759	-318	-117	-408	38	-1349	19	-782	-2074
2. IMF Kredileri	-50	-175	483	-52	-306	-1177	-649	-498	-1194	-3518
Merkez Bankası	-1479	-113	-156	-466	-744	-1110	-1084	-1093	-1127	-4414
Genel Hükümet	1429	-62	639	414	438	-67	435	595	-67	896
3. Rezerv Değişimi (- artış)	-3323	4714	-1995	-6162	120	1290	-2290	-4266	-1455	-6721
Bankaların Döviz Varlıkları	724	4053	-801	-862	-1666	1076	-1229	-3648	-2096	-5897
Resmi Rezervler	-4047	661	-1194	-5300	1786	214	-1061	-618	641	-824

Kaynak: TCMB.

VI. EK TABLOLAR

CARİ İŞLEMLER (milyon ABD doları)

Cari İşlemler											
Net	Dış Ticaret				Hizmetler		Yatırım Geliri		Transferler		
	Net	İhracat (FOB)	Bavul Ticareti	İthalat (CIF)	Net	Turizm Geliri	Net	Faiz Gideri	Net	İşçi Gelirleri	
<i>(yıllık)</i>											
2000	-9819	-22410	27775	2946	-54503	11368	7636	-4002	-4825	5225	4560
2001	3390	-4543	31334	3039	-41399	9130	8090	-5000	-5497	3803	2786
2002	-1522	-7283	36059	4065	-51554	7879	8479	-4554	-4417	2436	1936
2003*	-8037	-14010	47253	3953	-69340	10505	13203	-5559	-4586	1027	729
2004	-15573	-23901	62774	3880	-97161	12770	15888	-5569	-4399	1127	804
<i>(üç aylık)</i>											
2002 III	1030	-2055	9298	1090	-13529	3573	3813	-1078	-1116	590	539
IV	-1106	-2440	10337	1123	-15162	1906	1684	-1233	-1160	661	415
2003 I	-3014	-2393	10366	757	-14368	683	1201	-1564	-1171	260	138
II	-2643	-3223	11318	954	-16470	1662	2259	-1281	-1106	199	151
III	1079	-4082	12180	1082	-18448	6241	7032	-1378	-1134	298	235
IV	-3459	-4312	13389	1160	-20054	1919	2711	-1336	-1175	270	205
2004 I	-5350	-5032	13488	877	-20882	942	1713	-1486	-941	226	193
II	-4520	-6015	15520	1043	-24390	2571	3270	-1372	-991	296	181
III	-641	-6422	15968	973	-25091	6735	7662	-1302	-1169	348	237
IV	-5062	-6432	17798	987	-26798	2522	3243	-1409	-1298	257	193
<i>(aylık)</i>											
2004 Oca	-948	-979	4608	256	-6292	390	602	-458	-219	99	81
Şub	-2216	-1797	3663	280	-6139	159	503	-638	-412	60	54
Mar	-2186	-2256	5217	341	-8451	393	608	-390	-310	67	58
Nis	-1705	-1918	5072	358	-7931	560	773	-424	-262	77	63
May	-1332	-1863	5167	369	-7991	1011	1165	-557	-447	77	64
Haz	-1483	-2234	5281	316	-8468	1000	1332	-391	-282	142	54
Tem	-748	-2182	5629	247	-8727	1750	2155	-443	-264	127	70
Ağu	19	-2268	4694	369	-7882	2758	3024	-578	-577	107	83
Eyl	88	-1972	5645	357	-8482	2227	2483	-281	-328	114	84
Eki	-158	-1371	5853	360	-8063	1477	1729	-333	-309	69	58
Kas	-1893	-1996	5706	311	-8518	584	856	-567	-555	86	71
Ara	-3011	-3065	6239	316	-10217	461	658	-509	-434	102	64
<i>(on iki aylık)</i>											
2004 Oca	-8684	-14527	48327	4046	-71206	10619	13428	-5759	-4596	983	758
Şub	-9562	-15606	49066	4028	-73159	10618	13513	-5565	-4537	991	769
Mar	-10373	-16649	50375	4073	-75854	10764	13715	-5481	-4356	993	784
Nis	-11084	-17614	51785	4144	-78574	11038	14046	-5507	-4306	999	802
May	-11591	-18491	53092	4154	-81033	11410	14438	-5528	-4267	1018	815
Haz	-12250	-19441	54577	4162	-83774	11673	14726	-5572	-4241	1090	814
Tem	-12651	-20241	55970	4135	-86234	11985	15070	-5511	-4243	1116	812
Ağu	-13452	-21124	56835	4102	-88141	12120	15214	-5573	-4296	1125	816
Eyl	-13970	-21781	58365	4053	-90417	12167	15356	-5496	-4276	1140	816
Eki	-14127	-22248	59394	3962	-91905	12459	15631	-5458	-4270	1120	797
Kas	-15501	-23636	61130	3918	-95178	12431	15720	-5432	-4325	1136	807
Ara	-15573	-23901	62774	3880	-97161	12770	15888	-5569	-4399	1127	804

Kaynak: TCMB.

* Tanım değişikliği nedeniyle 2003 yılı turizm gelirleri yukarı yönlü, işçi gelirleri ise aşağı yönlü revize edilmiştir. Söz konusu değişiklik önceki yıllara yansıtılmadığından, turizm ve işçi gelirleri önceki yıllarla karşılaştırılmamıştır.

SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI (milyon ABD doları)

Sermaye ve Finans Hesapları

	Net		Finans Hesabı														
	Net	Doğrudan Yatırımlar	Portföy Yatırımları					Diğer Yatırımlar									
			Net	Vartıklar	Yükümlülükler		Net	Bankaların Döviz Vartıkları	Net	Ticari Krediler	Yükümlülükler				Mevduat		
					Hisse Senetleri	Borç Senetleri					Merkez Bankası	Genel Hükümet	Bankalar	Diğer Sektörler	Merkez Bankası	Bankalar	
(yıllık)																	
2000	12581	12581	112	1022	-593	489	1126	11801	-1690	13740	805	3348	117	4378	5025	622	-642
2001	-1719	-1719	2769	-4515	-788	-79	-3648	-2667	927	-2066	-1930	10229	-1977	-8076	438	736	-1568
2002	1373	1373	863	-593	-2096	-16	1519	7256	594	8033	2483	-6138	11834	-1028	437	1336	-988
2003	2994	2994	1195	2569	-1386	1009	2946	3277	724	4263	2181	-1479	-765	1975	875	497	871
2004	12506	12506	1709	8067	-1142	1427	7782	3554	-5897	10787	4143	-4414	-267	5654	5120	-209	602
(üç aylık)																	
2002 I	2157	2157	95	-59	-1232	66	1107	3821	1778	2391	274	-6138	8752	-443	43	402	-502
II	236	236	312	-736	-265	50	-521	1349	-112	1903	743	0	769	252	239	195	-332
III	-1633	-1633	236	-468	-245	-22	-201	1413	-486	2406	738	0	2617	-1184	-76	614	-362
IV	613	613	220	670	-354	-110	1134	673	-586	1333	728	0	-304	347	231	125	208
2003 I	4225	4225	170	-75	71	52	-198	3469	4053	174	313	-113	-555	700	-809	89	550
II	-1211	-1211	116	934	-521	15	1440	-1067	-801	82	313	-156	-4	-1058	668	25	264
III	-1236	-1236	490	1607	-604	562	1649	1967	-862	3016	570	-466	6	1251	746	322	517
IV	1216	1216	419	103	-332	380	55	-1092	-1666	991	985	-744	-212	1082	270	61	-460
2004 I	5914	5914	452	2748	140	503	2105	2500	1076	1444	959	-1110	-560	653	1597	6	-92
II	1616	1616	427	1019	184	-25	860	1231	-1229	3439	1158	-1084	118	1245	1580	-75	432
III	1421	1421	451	430	-898	226	1102	1158	-3648	4286	1354	-1093	872	1620	1336	-23	126
IV	3555	3555	379	3870	-568	723	3715	-1335	-2096	1618	672	-1127	-697	2136	607	-117	136

Kaynak: TCMB.

SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI (milyon ABD doları)

Sermaye ve Finans Hesapları

	Finans Hesabı																
	Net		Portföy Yatırımları					Diğer Yatırımlar					Yükümlülükler				
	Net	Doğrudan Yatırımlar	Net	Vartıklar	Yükümlülükler		Net	Bankaların Döviz Vartıkları	Net	Ticari Krediler	Krediler				Mevduat		
					Hisse Senetleri	Borç Senetleri					Merkez Bankası	Genel Hükümet	Bankalar	Diğer Sektörler	Merkez Bankası	Bankalar	
	(aylık)																
2004 Oca	2152	2152	80	1419	-105	-18	1542	845	617	294	45	-158	-166	240	408	1	-76
Şub	3261	3261	383	536	-267	364	439	2046	1078	228	219	-491	-108	287	332	10	-9
Mar	501	501	-11	793	512	157	124	-391	-619	922	695	-461	-286	126	857	-5	-7
Nis	-50	-50	18	-566	273	-96	-743	1900	111	2175	466	-194	664	527	686	-20	36
May	1496	1496	105	450	56	-60	454	-167	-594	671	323	-433	-222	399	557	-36	61
Haz	170	170	304	1135	-145	131	1149	-502	-746	593	369	-457	-324	319	337	-19	335
Tem	1950	1950	260	6	-180	90	96	377	-1512	1700	694	-156	477	309	526	36	-218
Ağu	-33	-33	40	86	-317	-47	450	1066	-2234	2809	454	-481	552	1216	522	7	508
Eyl	-496	-496	151	338	-401	183	556	-285	98	-223	206	-456	-157	95	288	-66	-164
Eki	226	226	204	1163	-505	37	1631	-568	-387	102	140	-155	-279	-80	319	-53	201
Kas	779	779	74	419	-253	212	460	-1093	-1540	663	-173	-493	-193	1838	23	-47	-292
Ara	2550	2550	101	2288	190	474	1624	326	-169	853	705	-479	-225	378	265	-17	227
	(on iki aylık)																
2004 Oca	3953	3953	1223	2880	-1273	872	3281	2080	-237	4129	2272	-1637	-763	2023	1068	460	598
Şub	4940	4940	1553	3797	-1653	1184	4266	3130	381	4066	2521	-2128	-691	2086	1323	439	420
Mar	4683	4683	1477	5392	-1317	1460	5249	2308	-2253	5533	2827	-2476	-770	1928	3281	414	229
Nis	4496	4496	1481	5118	-915	1406	4627	3713	-1908	6774	3254	-2670	-587	2638	3715	393	-76
May	6803	6803	1506	4976	-782	1337	4421	4396	-2447	8081	3434	-3064	-651	3813	3948	334	150
Haz	7510	7510	1788	5477	-612	1420	4669	4606	-2681	8890	3672	-3404	-648	4231	4193	314	397
Tem	9405	9405	1913	5725	-859	1433	5151	4338	-3323	8998	4056	-3560	-21	3910	4487	242	-259
Ağu	9777	9777	1712	5179	-1197	1212	5164	5252	-4805	10904	4458	-3693	86	4762	4835	101	206
Eyl	10167	10167	1749	4300	-906	1084	4122	3797	-5467	10160	4456	-4031	218	4600	4783	-31	6
Eki	10552	10552	1827	5210	-1584	990	5804	5128	-4616	10536	4110	-3995	176	4487	4904	-127	821
Kas	10963	10963	1737	6181	-1521	1010	6692	5121	-6260	12564	4060	-4058	194	6673	5212	-186	510
Ara	12506	12506	1709	8067	-1142	1427	7782	3554	-5897	10787	4143	-4414	-267	5654	5120	-209	602

Kaynak: TCMB.